

EGYENLŐSÉG

A MAGYAR ZSIDÓSÁG POLITIKAI HETILAPJA * MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, V, LIPÓT-KÖRUT 26. SZÁM
(FÉLEMELET) ** TELEFONSZÁMOK:
SZERKESZTŐSÉG, KIADÓHIVATAL ÉS KÖNYV-
KIADÓVÁLLALAT 144-30, NYOMDA 92-70

SZERKESZTETTE 1886-1915
SZABOLCSI MIKSA
SZERKESZTI
DR. SZABOLCSI LAJOS

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK: EGÉSZ ÉVRE
800 KORONA, FÉL ÉVRE 800 KORONA,
JUGOSZLÁVIA RÉSZÉRE EGÉSZ ÉVRE 150 DINÁR
HIRDETÉSEK FELVÉTELÉNEK A KIADÓ-
HIVATALBAN: V, LIPÓT-KÖRUT 26. SZÁM

A balatonfüredi rémségek

Halálos fenyegetésekkel ijesztgették a zsidókat — Ébredő különítmények napokig háborítatlanul garázdálkodtak — A zsidók életük védelmezésére megszervezkedtek — Bilincsbevert foglyokat pofoznak a felelőtlen elemek — Rendfenntartás az Erger-Berger hangjai mellett.

— Az Egyenlőség kiküldött tudósítójától —

A pogromokat és atrocitásokat pazarul termő vidékek sorából hiányzott Balatonfüred neve. Békesség, csönd, egyetértés, vállvetett munka folyt Füreden akkor is, amikor szemben a somogyi parton, a siófoki kis erdő mellékén nem lehetett a jajsikoltásoktól, a megkinzott emberek halálhörgésétől aludni és akkor is, amikor szél-tében, a Dunántúlon az előkészített népharag pogromokkal söpörté el a zsidókat. Békesség és csönd uralta Balatonfüredet, mert békességre és csöndre van ott szükség, ahol szivbajos szenvedők keresnek gyógyulást. Balatonfüred neve most mégis besorozódott Siófok, Tapolca, Orgovány, Izsák, Abony és annyi más számunkra felejthetetlen helység név közé. Balatonfüreden nem volt pogrom, ott egy zsidó kezében dörrent el a fegyver. Ezt a tényt eléggé kihasználta az a sajtótábor, amelynek nem volt szava az atrocitások elkövetői ellen, amely nem tudott fölháborodni a bombamerényleten s amely természetesnek tartja, hogy a Duna—Tisza-közi rablógyilkosságok tetteseit szabadonbocsátották. Ezek a lapok különös nyomatékkal vezércikkekben és hasábos tudósításokban ismétlik és fokozzák fölháborodásukat. A gondos újságírók nem tartják szükségesnek kutatni, mi történt, amíg a zsidó idáig eljutott...

Ahol a gyilkosság történt

Füred békességes és csöndes volt idáig és most újra csöndes, a halál lehelete ül rajta a falun. A kocsim végighalad a falun és sehol szemközt jövő. Utcához zárt üzletek, mintha ünnepelnének és itt is, ott is házak szétroncsolt zsalugáterekkel, az utca porában pedig beírt ablakok üvegcserepei hevernek. A főtéren nagy címtábla hirdeti:

Oblath József hússzéke.

Megállítom a kocsit, leszálok, hogy megnézzem a szomorú tragédia helyszínét. Az utca felé körzsalugáterek. A fatáblákon hiányossági foltok. Ide kövek röpültek, nem tudtak keresztülhatolni a fatáblákon, csak megsértették. A háztól jobbra van a kapu. Begörbült, első pillantásra megállapítható, hogy erős vállak feszültek neki és döntötték be. Az utcától kezdve hosszú, nyílt veranda húzódik az udvar mélyéig. Szétrúzott székek, feldöntött asztal, üvegcserepek, lehullott vakolat borítja. Végig a veranda során valamennyi ablakot beírták. A veranda felső fagatánájában, a falon lö-

vések nyomai. Tíz-tizenöt golyó nyoma található meg. Itt-ott vércseppek is látszanak. Most teljesen üres a ház, a mézsárszék zárva.

Nincs, aki fölvilágosítást adna, a kocsis elmondja, hogy Oblathék a veszprémi ügyészség foglyai. Mutatja, szemben lakik a rokonuk, özvegy Szatler Ignácné. Ez a ház is messziről elárulja, hogy zsidók lakják. Valamennyi ablakát betörték. Szatlerék mellett laknak Herczegék, az ő fiuk esett áldozatául a pünkösdhétfői csatának. A sarkon Horváth Gyula vendéglője.

Körbejárok a falut, zsidók sehol nincsenek otthon. Mind elutaztak. Csak három család maradt a faluban, ezek is javarészt a fürdőtelepen töltik el idejüket. Az utcák néptelenek és csak a plébános házatáján bámulnak gummibotos fiatal emberek kocsim után.

Liberálisok versengése.

A balatonfüredi tragédia a választási agitációnak következménye. Balatonfüreden is ugyanazokkal a békességes, nemes fegyverekkel harcolták végig a választási kampányt, mint az ország más vidékein. Derecskén, Tarpán, Vásárosnaményban, Mindszenten vagy Jánoshalmán. Füred mandátumáért hárman vetekedtek. A volt képviselő, Héjy Imre dr., aki néhány évig ott volt fiskális és működésével épp oly kevés vizet zavart, mint törvényhozói működése közben az első nemzetgyűlésen. Másik jelölt Cséry Ernő dr., segédjegyző, aki liberalizmusát azzal bizonyította be, hogy a kurzus legvadabb napjaiban is szívesen fogadta, ha zsidók asztalukhoz invitálták. Ők ketten az egységes párt színeiben álltak föl a versenyhez, a harmadik, Nagy József, nyíltan antiszemita vallotta magát. A kerületnek létezer szavazója volt és mindössze százharminc a zsidó szavazó, de azért mindkét egységes-párti vetekedett a zsidók támogatásáért. A június elsején megtartott választásokig meglehetősen csöndben folyt az agitáció. Csúpán a választás napján tűnt fel, hogy a falu több helyén és a választási helyiség bejáráján, a polgári iskola folyosóján szépen kalligrafált írású plakát jelent meg. Ezeknek az írott plakátoknak ez a szövege:

Zsidó! Vigyázz!

Kedved követendő gyász!

Tulságosan jókedvűk a zsidóknak nem volt, legjobban szerettek volna tullezni a szavazáson, amely sz-

mukra csupán két rossz között való választást jelentett, mert se Héjj, se Cséry, nem lelkesítette különösképen őket. Egyik jelölt sem tudott abszolút többséget elérni és így megkezdődött a pótválasztásra az agitáció.

Héjj Imre kortesei nyíltan léptek föl már azután a zsidókkal szemben. Megfenyegették őket, hogy baj lesz, ha nem a hivatalos jelöltre szavaznak. A zsidók csak mosolyogtak, nem hittek a fenyegetéseknek. Szerdán Bedeghy Gábor, a Mezőgazdák Szövetségének alelnöke nyíltan megmondotta több zsidó polgárnak, *vagy csatlakoznak Héjj táborához, vagy pedig ébredőket hozat le Pestről. Ennek a fenyegetésnek sem hittek, azonban szombaton föltűnt a helybelieknek, hogy a faluban számos idegen fiatalember tartózkodik. Tányérsapkás, gummibotos és korbácsos ifjak nyüzsögtek az utcákon, megjegyzésekkel, durvaságokkal inzultáltak járőrelőket, férfiakat, asszonyokat.*

Ablakbeveréssel kezdik...

A pénteki és szombati nap aránylagos nyugalomban telt el. Szombat éjjel az egyik zsidó ház ablakait beverték. Ez már gondolkodóba ejtette a zsidókat, most már nyilvánvaló volt, hogy az ébredők jelen vannak és offenzívába lépnek. Azt is megtudták, hogy a pesti ébredők esténként a korcsmákat járják és ott toboroznak hiveket maguknak. Vasárnap este a pesti ébredők teljes erővel hozzáláttak tevékenységükhöz. Éjfél felé megkezdődött az ablakbeverés. Zsidó ház alig maradt ép-ségben.

Singer Zsigmond házában huszonnégy ablakát, özvegy Szatler Ignácné harminc ablakát, özvegy Oblath Rudolfné huszonhat ablakát pozdorjává törték.

Elmentek Oblath József háza elé is. Az utca felől faszalugáterek védik az ablaküveget, itt tehát nem okozhattak nagyobb károkat, hát közáport intéztek az udvar felől levő ablakok ellen. Támadásuknak itt is sikere volt. Oblath József súlyos szivbajos ember, még az éjjel befogatott és a fürdő szanatóriumába hajtattott, ott föl-vették a beteg embert.

Jön az üzenet.

Az ébredők nyugodtan elvégezheték munkájukat. Senki meg nem zavarta őket az üvegipart fellendítő tevékenységük végrehajtásában. A jól elvégzett munka tudatával mentek vissza Horváth Gyula korcsmájába. Az ivó egyik sarkában Oblath József mészáros segédei mulattak. Amint az ébredők ezt megtudták, odaszóltak hozzájuk:

— Mondják meg a gazdájuknak, holnap hurkot tesszünk a nyakába.

A mészároslegények nem szóltak semmit, fölkeredtek, hazamentek és elmondották gazdájuk fiainak, akik velük egy sorban dolgoztak, hogy mit üzennek az ébredők.

Szervezkednek a zsidók.

Az ablakbeverések, az ébredők fenyegetődzései érethető nyugtalanságot keltettek. A zsidók kora hajnalban már talpon voltak. Megtanácskozták a helyzetet és megállapították, hogy a hatóságok részéről nem számíthatnak védelemre, mert az ablakbeverések is nyugodtan lefolyhattak. Elhatározták, hogy *nem hagyják lemészárolni magukat, hanem támadás esetén a legvégsőbbig védekeznek. Legtöbbjüknek fegyverviselési engedélyük van és így voltak pisztolyaik.*

Az izgalmaknak híre futott. A fürdőtelepen is megtudták és a zsidó betegek nyugtalankodni kezdtek. A fürdő igazgatósága megérezte, hogy a faluban történendők a fürdőn is megbosszulhatják magukat és ezért hozzáláttak az ügy elintézéséhez. Magához kérte Héjj Imre képviselőjelöltet és fölkereste a tekintélyesebb zsidókat is, akiket irodájába hívatott, mert amint mon-

dotta: *az ellentétek talán áthidalhatók.* A zsidók a fel-szólításra megjelentek Bánó fürdőigazgató irodájában, ahol már jelen volt Héjj Imre. A képviselőjelölt kijelen-tette, hogy mélyen sajnálja a történeteket, az erőszakoskodások és fenyegetések fölháborították. Tudja azt is, hogy korteseinek fenyegetődzései ártanak neki, mert az első szavazásnál a zsidók tekintélyes része rászavazott. Elmondotta azt is, hogy hétfőn délelőtt az ébredőket visszautaztatta Budapestre.

A zsidók megnyugvással vették tudomásul ezt a nyilatkozatot és rögtön lementek a faluba, mindenkivel közölték, hogy semmi félelemre nincs ok, az ébredők el-utaztak és az éjszaka nyugodtan telik el. Általános megkönnyebbülés következett be, aminek egyik jele, hogy az egyik zsidó család estére társaságot hívott magá-hoz. A családfő ugyanis unokaöccsének legénybucsu-ját akarta megünnepelni. Így került a családhoz dr. Latzko budapesti ügyvéd, a vőlegény harctéri barátja, akinek azután az a félelmetes éjszakai kalandja esett meg.

Oblathék szerepe.

Feltűnő a balatonfüredi események ismeretében, miért éleződött ki az ébredők haragja Oblathék ellen és miért támadta meg a szerencsétlen végű Herczeg Imre éppen az Oblath-házat. A kurzuslapok szerint azért, mert az Oblath-fiuk megverték Herczeg cselédjét és a gazda ezt akarta megtorolni. Ez a beállítás hazug, Oblathék senkit meg nem vertek és meg se fenyegettek. Herczeg Imre a Héjj-pártnak volt a főkortese, az egyik Oblath-fiu, Oblath Sándor pedig, akinek nem volt sze-repe az eseményekben, mert Oblath József mészárosnak unokaöccse és így nem tartózkodott a házban, Cséry Ernőt támogatta és annak az érdekében járt el ismerő-sei körében. Cséry érdekében kifejtett tevékenysége az ébredők minden haragját Oblathék ellen központosi-totta. Oblathék tudtak erről, de a fürdőigazgatóságnál történt kijelentések után megnyugodtak és a telepről hazahozták édesanyjukat és két nővérüket.

Aki magyar, velem tart...

Pünkösdi hétfőjén csönd volt a faluban és a zsidók kilenc óra táján nyugodtan lefeküdtek aludni. Balaton-füred kis falu, ahol falusi életet élnek az emberek és így az események előzményeinek elbirálásánál nem egészen közömbös: vajjon *barátságos látogatás-e az, ami-
kor éjszaka tíz órakor a kaput feltörve beront egy husz-tagu társaság, ha csak azért is, hogy megkérdezze, miért fenyegetik meg az egyik cselédet?*

Ifjabb Herczeg Imre, aki egész nap a borpincéjé-ben volt, ahol pünkösdi hétfő lévén, nem munka elvég-zéséért ment ki, nem tudott arról, hogy közben változás történt a faluban, az ébredőket elutaztatták és a hiva-talos jelölt kikelt a zsidókkal szemben folytatott izgatás ellen. Herczeg Imre ahogy hazaért, be se ment házába, hanem berontott Horváth Gyula korcsmájába és így kiáltott föl:

— Aki magyar, velem tart...

A korcsmában vagy tizen-tizenöt-en voltak, akik órák hosszat ittak volt már. Azt se tudták, miről van szó, csak mentek Herczeg után. Herczeg Oblathék háza felé tartott. Teljes sötétségben volt már a ház. A kapu zárva. Amikor a társaság zárt kapura talált, han-gos szitkozódásba kezdett. A házbéliek erre figyelmesek lettek. A két Oblath fiu, unokaöccsük, Szatler Dezső és hat mészároslegény künn termett a szobákból. Nem gondoltak arra, hogy *barátságos látogatók szitkozódnak a kapu előtt, mert hiszen azt az üzenetet kapták, hogy hétfőn este tesszük hurkot az öreg Oblath nyakára.*

A sok kiáltozás közül élesen csendült ki a kórusban kiáltott szólam:

— Hadd a mészáros!

Mire az Oblath-fiúk a verandára értek, a támadók föltörték a kaput, benn voltak az udvarban és a veranda felé tartottak. Néhány kő az ablakok felé röpült, de bajt nem okozott, mert az ablakokat már előző nap beverték.

A hatalmas, tagbaszakadt Oblath Béla elébe ment az éjszakai látogatóknak. Barátságos szóval kérte őket, távozzanak, ne csináljanak bajt.

A legdurvább szitkokkal illették Herczegék. Inzultus inzultust ért és Oblath látta, hogy amint a támadók a verandára értek, az ifjabbik Herczeg-fiu, Pál, fölkapott egy széket és a verandára nyíló házajtó küszöbén álló Oblathnéra dobja. Ez volt a jel a verekezés megkezdésére. Oblathék nem bírtak velük, pedig a falu legerősebb embe- reinek számítanak. Hogy elriasszák támadóikat, a levegőbe lőttek. Erre Herczegék Oblathék felé sortüzet adtak. A sötétségben nem célzott senki és golyó nem talált. A golyók nyomai ott vannak a ház falában. Az első lövések zajára Herczeg Imre szülei kimentek házukból és hangos szóval hívogatták vissza fiaikat. A támadók folytonos lövöldözés közben indultak vissza és Oblathék is újból lőttek. Herczeg Imre csak akkor vette észre, hogy megsebesült, amikor az utcára kiért. A sebhől különben azt is megállapították, hogy nem hátrálás közben kapta a golyót.

A lövések zajára hatalmas tömeg gyűlt össze. Herczeg Imre néhány perc alatt kiszenvedett és édesanyja hangos szóval jajveszékelt, hogy fiát megölték. A tömeg haragja persze a zsidók ellen fordult és a népharag növelésére semmit sem mulasztott el Horváth Gyula korcsmáros, aki Füred tűzoltóparancsnoka és az ébredők vezére. A falu csőcseléke az éjszaka folyamán valamennyi zsidó ház ablakait beverte és amikor megtudta, hogy az egyik zsidó házban multság van, odavonult. Innen hurcolták el Latzkó Antal ügyvédet, akit különleges szerencse mentett meg a fölakasztástól.

Oblathék jelentkeznek

Oblathék megdöbbenve értesültek róla, hogy Herczeg Imre meghalt. Együtt nevelkedtek föl vele, barátságban éltek vele, egy sportklubnak voltak valamennyien tagjai. Nem akartak ölni, de nem is akarták lemészároltatni magukat. Valamennyien katonaviselt emberek, akik rohamokat állottak és rohamra mentek. Amint értesültek arról, hogy tragikus vége lett az összeütközésnek, elhatározták, hogy valamennyien bemennek Veszprémbe, reggel ügyvédet fogadnak és jelentkeznek az ügyészségnél. Édesanyjukat és két nővérüket elkísérték a fürdőbe, intézkedtek, hogy beteg apjukat egy pesti szanatóriumba vigyék, fölkeresték még a balatonfüredi hitközség egyik funkcionáriusát és azzal közölték a történeteket, valamint azt is, hogy mennek Veszprémbe és jelentkeznek.

Pofozzák a bilincsbe vert rabokat

A legidősebb Oblath-fiu azt is megmondotta, hogy miért mennek Veszprémbe jelentkezni.

— Nem tartom az itteni csendőrséget elfogulatlan- nak, mert az ablakbeveréseket se akadályozta meg!

Bementek tehát Veszprémbe, három óra éjjel volt, nem akarták az ügyvédet éjnek idején fölkelteni, hát beültek a Korona-szállóba és ott várták a hajnalt. Négy órakor azonban megérkeztek a balatonfüredi csendőrök, letartóztatták őket, bilincsbe verték valamennyiüket és visszavitték őket a faluba. Kihallgatták őket. A csendőrök különösen arra fektették a súlyt a vallások során, hogy kinek a golyója ölte meg Herczeg Imrét. Ezt nem lehet pontosan megállapítani, mert többen lőttek. A csendőrök sok kérdésére azután az idősebbik Oblath-fiu, Béla, magára vállalta a felelősséget.

A kihallgatás után a vasútállomáshoz szállították őket. Itt a váróteremben sorba kellett állaniok és akkor megbillíncselt embereket egy „magasabbrangu felelős- tén egyén” végigpofozta...

Házkutatás, rekvirálás

Kedd reggel valamennyi zsidó — három család kivételével — eltávozott a faluból. A hangulat olyan izzó volt, az izgatás olyan féktelen, hogy jobbnak látták ott-hagyni házukat. A főszolgabíró a rend föntartása cél- jából elrendelte, hogy a zsidó házakban kutassanak fegyverek után. Ahol fegyvert találtak, ott fel is mutat- ták a fegyverviselési engedélyeket. A fegyvereket el- vitték.

Az Oblath-ház teljesen elnéptelenedett. A mészár- széket nem nyitották ki. Erre szombaton elrekvirálták a házat és üzletet Kovács mészáros, a Hangya húszeme vezetője részére.

Megérkeznek a rendfentartó csapatok

A zsidók elmenekültek Balatonfüredről. A szana- tóriumából is eltávozott több zsidó beteg. Erre a ható- ságok jónak látták, hogy rendfentartó csapatokról gon- doskodjanak. Pázsinszky László kereskedő Budapestről újból lehozatta az ébredőket. Fogadásukra megjelent az állomáson dr. Lutor Ferenc plébános, a választási elnök is. Lutor főtisztelendő különben fölhívta volt telefonon az egyik budapesti lap szerkesztőségét és közölte, hogy Füredről nem menekültek el a zsidók. Bizonyosságul hi- vatkozott arra, hogy a telefon mellett két zsidó ül. Ez a plébános ur nyilvánvaló tévedése, mert Balatonfüred faluból a zsidók — három család kivételével elmenekül- tek — ki a fürdőre, ki Siófokra, Veszprémbe és Buda- pestre.

A rend fentartására a pénteki napon különben egy másik osztag is bevonult az Ergerberger hangjai mellett Balatonfüredre.

Nádor Jenő.

Zikcene-zakcene...

(A makói hitközség elnökének levele az Egyenlőséghez.)

Makó, 1922 június 11.

Igen tiszteit Szerkesztő ur!

Az Egyenlőség most kézhez vett, ez évi 23. szá- mában Zikcene-zakcene címmel megjelent közle- ményével kapcsolatban szeretnék helyet kérni az alább elmondandóknak.

Előrebocsátom: Csanádmegye főispánja nem kérte a makói zsidó hitközség elnökeit arra, járjanak el hitfeleiknél, hogy azok az egységes párt jelöltjére szavazzanak. Főispán ur ömértósága nem abból a politikai iskolából került ki, mely a zsidó hitközségek elnökeit akármire is megkérni szokta. És az „egységes” párt sokszor hangoztatott majdani differenciálódásának bekövetkezése esetén sem a párt azon állítólagosan meglévő csoportjához fog csatla- kozni, mely a kibontakozást a ma uralkodó politi- kai irányzat sokunk szemében alapvető tévedéseinek kiküszöbölésével kívánja elérni. Ömértósága az „egységes” párt ama, a jelek szerint ma is domi- náló többségéhez tartozik, amelyik a zsidó szavazók- tól az egységes párt támogatását „a zsidóságnak a kommunizmus idejében tanusított viselkedéséért való tartozás”-ként kiköveteli. És a hívására megjelent hitközségi elnökök aligha távozhattak ömértóságá- tól más meggyőződéssel, mint hogy, legalább is amennyire ömértósága elhatározásán és rendelkezé- sein mulik, a rend biztosítása, a kormányzata alatt álló vármegye felekezetiünkhöz tartozó lakosai sze- mélyi és vagyoni biztonsága attól lesz függővé téve, hogy a zsidó szavazók az egységes párt jelöltjére fog- nak-e látni szavazatukat? Minden felekezeti elnö-

rülésére le kell szögezmem, hogy óméltósága a megírt audiencia alkalmával egyetlen szóval sem fenyegette meg a zsidó szavazókat még arra az esetre sem, ha a másik jelöltre adnák le szavazataikat, ellenben igen nyomatékosan mutatott rá arra az eshetőségre, hogy ha a zsidóság nem az egységes párt jelöltjére adná le szavazatát: ez a már-már elalvóban lévő közhangulatnak újabb kilengésére vezetne és a kormányzati hatalomnak segítsége aligha állhatna rendelkezésükre. Szóval, ha a hitközségi elnököknek eszükbe ötlött a hallottak fölött való elgondolkodás, arra a nemcsak rájuk és hitfeleikre, hanem ezeken kívül álló igen sokakra is nem váratlan elgondolásra juthattak, hogy *legelementárisabb emberi jogok vására folyik, ami nemcsak az ő hitfeleiknek és más sokaknak, hanem az egész országnak nagy kárára való dolog.*

Ez után a prefáció után legyen szabad most már a bevezetőleg említett sajtóközlemény érdemi részére áttérnem és ezt azzal a talán váratlan kijelentéssel megkezdenem, hogy óméltóságának politikai hovatartozandósága és a makói zsidóságnak az Egyenlőségben hűen megírt magatartása után *semmiképen nem lehetett meglepő, hogy a választás utáni győzedelmi tor zenéje éppen a Zikcenezakcena dallamokból rekrutálódott.* Hiba volna ezt óméltósága terhére írni. Ennek terhe azokat a zsidó szavazókat illeti, akik az egységes párt érdekében járultak az urnák elé!

Korántsem mentségükre kívánom leszögezni azt, hogy a választási hadjárat általán nem az egyetlen ma homloktérben álló kérdés, vajjon maradjon-e a mai reakciós, gyűlölködő kormányzati rendszer, vagy azt más, az európai népek gondolatvilágába beleillő váltsa fel, jegyében folyt le. Szabadkirályválasztók és orthodox legitimisták, kisparasztbirtokok és latifundiumok, szabad versenyben álló és államilag protekcionált vállalkozások érdekeinek összetűzését láttuk a fórumon és bizony csak az egész hangzavar legmélyéről tört elő néha-néha egy-egy hang, mely a reakcionárius és liberális életnézletek és kormányzati rendszerek ütközésére engedett sejtetni. Pedig éppen az elmúlt időben, nem is éppen sulytalanok által hej de sokszor megállapított igazság, hogy országunk külpolitikai kíváncsós és lehetséges orientációjának előfeltétele a homlokegyenest ellenkező belpolitikai orientáció és mégis a választás nem ezek felett a kérdések feletti döntés jegyében indult meg. Messze vezetne és nem b. lapjuk hasábjaira tartozó volna ennek okaira és úgy a kormány, mint az ellenzék nem kis részének ezen tekintetű vétkességére reámutatni és ha szándékom ez volna, ennél sokkalta jelentősebb események kapcsán, más lap hasábjain kérnék írásomnak helyét.

B. lapjukban, mint erre elsősorban hivatottban, kívánom azonban szóvátenni a nemcsak városunkban, de az országban sok más helyütt is legalább nekünk a szavazástól itt helyben is tartózkodott 300-aknak, azt hiszem azonban, hogy ezenfelül nemcsak hitfelekezetünkön belül, de azon kívül is józanul gondolkodó, sokaknak felöltő és visszatetsző azt a tényt: hogy az egységes párt jelöltjeinek igen jelentős része egyenesen a felekezetünkhöz tartozó szavazók mellettük való állásfoglalásának köszönhető mandátumának megszerzését és így végső eredményében maga az egységes párt a zsidóság aktív támogatásának parlamenti többségét. Hogy az egységes párt, mely nemcsak ebben az alapvető hibá-

ban szenved, hogy felekezeti, mindenestre azonban legalább is felekezetelleni pártként akar fennmaradni, — hiszen ez már címében van benne — miként tartja ezt a maga politikai moráljával összeegyeztethetőnek, még akkor sem vizsgálom, ha Gömbös Gyulának pártjáról politikai morált feltételezni egyáltalában tudnék. Mert ez az egységes párt leginterebb dolga.

Hogy azonban felekezetünkhöz tartozó polgártársaink szinte bántóan nagy része járult hozzá szavazataival az egységes párt diadalához, erről magunknak akad mondanivalóm. Ugy látszik, *feledni tudásunk határtalan.* Mintha soha nem lett volna ebben az országban kereszténységet megcsufoló kurzus. Mintha soha semmi, semmi szenvedés nem ért volna bennünket. Mintha a magyar zsidóság történetébe örökké fájó emlékként nem égettettek volna be az utolsó három esztendőnek szégyenletes törtélméi. Mintha ezen három esztendő alatt sokszor feltörő, még többször lefojtott rettenetes keserűségek soha nem váltak volna urrá lelkünkön. Mintha háborus vérveszteségünk hallatára sosem kérdezték volna, hogy hívták „vormals”. Mintha nem az a politikai irányzat uralkodott volna felettünk három felejtethetetlenül keserves esztendőn, mely hamis és otromba jelszavak cégére alatt minden polgári jogainkon szemérmetlenül és könyörtelenül gázolt át. Mintha egzisztenciájuktól megfosztott, a nincsetlenség keserű gondjaiba taszított hittestvéreink ezreivel soha semmi méltatlanság nem történt volna. Mintha még a tudás megszerzésének lehetőségét is nem a mi gyermekeink előtt zárna el az egész világ megvető véleményével szemben is az az államkormányzati irányzat, mely szavazatainkkal is biztosította továbbbi fennmaradását. *Mindent feledni tudtunk,* a multnak minden keserűségét, a jövőnek minden aggodalmát a jelen pillanat beigért könnyebbüléséért. Mintha csak magunk akartuk volna a magunk szavazatával is legitimálni mindazt a szörnyűséges embertelenséget, mely egy egész század gyalázataként máig is megbosszulatlánul követelteti el rajtunk.

Bizony, ha eddig csak ellenfeleink soroltak bennünket a „megbizhatatlanok” közé, most mi magunk állítottuk ki erről a legszégyenletesebb tanúság-levelet. *Szerte-széjjel az országban felekezeti életünk legsúlyosabb neveinek viselői siettek a hatalom szemében való egyéni megbízhatóságuk tanúsításaként az egységes párt jelöltjeinek sokszor nem is legcsendesebb kortesei közé.* Hitfeleinket ezen a választáson magunk siettünk demoralizálni. Megfeledkeztünk arról, hogy Magyarországon ma csak egyetlen kérdés uralkodhatik és érdekelhet bennünket, lesz-e ez az ország ismét a Széchenyi, Kossuth, Deák, Eötvös, Szilágyi országa, a szabadság, a polgári jogok, a polgári tisztesség és munka megbecsülésének mindenkor való klasszikus földje, vagy válják a Hallerok, Dánérok, Taszlerok, Fanglerok, Wolffok, Gömbösök, Héjjasok és más egyéb lézengő ritterek és törtető skriblerok politikai arénájává. Nekünk előllett kellett szavazni és senkire szavazatunkat leadni, aki ezekkel egy párthoz, vagy csak politikai fegyverbarátságban is kíván maradni.

Sok mentegetődző, magyarázkodó ellenérvelések. Hogy az egységes pártot arra való emberekkel belülről kell szétrobbantani, össze nem tartozó elemekre bontani, hogy az egységes párt helyére csak még rosszabb jöhet, hogy nem jó nekünk a ha-

dommal ujjat huzni, hogy nekünk éppen a keserves három esztendő alatt tett ilyen vagy olyan szolgálattal nem szabad felednünk. Naiv, magunkat állító pokoskodások. Mintha megalkuvás és elvfeledés valaha is hozhatott volna maradandó sikereket. Mintha fertőzött talajon nőhetne más, mint mérges lúpvirág. Mintha senki nem olvasta volna közülünk Vergiliusnak klasszikus intelmét „quid quid id est timeo Danaos et dona ferentes”. Az egységes párt jelöltjeiből, akármilyen jó szándékkal indultak is, — hiszen a pokolba vezető út is a jó szándék köveivel van kirakva, — az egységes párt tagjai lesznek. És ami legszörnyűségesebb, mintha nem lo-bogna többé bennünk annak a szent meggyőződésnek olthatatlan hite, hogy fel fog támadni, mert fel kell támadni Széchenyi, Kossuth, Deák, Eötvös, Szi-lágyi szabad Nagy-Magyarországának és mindörökké valóság maradna Haller, Gömbös, Héjjas s az utolsó, szomorú három esztendő minden bűnözőjének rab, csonka országa. Nem kívánok arra reá-mutatni, hogy már ma is az egységes pártnak köréből a „jobbfele” való orientáció szükségességének emlegetése hallik. A politika soha nem volt az egyen-sesség mintaképe és lehet, hogy holnapra már egy másik korifeustól a „jobbfele” való orientációnak cáfolata fog megszületni. Egy azonban bizonyos, hogy attól a társaságtól, amelyiket az egységes párt kigondolói, létrehozói, különösen pedig a választási hadjárat alatti intézői hoztak össze, más orientá-ciót, mint amelyik az utolsó három esztendő alatt szegény csonka országunkat a földkerekség leg-reakcionáriusabb, leggyűlölködőbb, minden európai jogállam fogalmával legélesebben szembenálló or-szággá tette: várni nem lehet.

Erre a pártra adták ti itt lakó ötszáz hittest-vérem és máshelyt lakó nagyon sok hittestvéreim is voksaitokat. Hát semmi jogotok panaszkodni azért, ha már a választás estéjén a diadalni tor-zenei műsorát nektek nem tetsző darabokból válo-gatták össze. És semmi jogotok sem lesz panasz-kodni akkor sem, ha a főváros utcáin garázdálkodó szervezetek valamelyik lelkes tagja büntetlenül szurja le családjához gyanútlanul hazaballagó test-véreleteket, és a ti kormányotok erre ismét azt fogja mondani, hogy ha egy hangosabb pofon csattan el Budapesten, attól nem fordulhat fel az ország nyu-galma. Mert ami veletek történik és történni fog, sohasem lesz elég súlyos ahhoz, hogy érte a hatal-masok nyugalma zavartassék, hiszen a hatalmasok azt fogják mondani: „volenti, non fit iniuria”.

Ezeket szívleljétek meg, hittestvéreim, kik mind-erről megfélemedezni tudtatok és akik csak ebben a megfélemedezésben cselekedtetek!

Igen tisztelt Szerkesztő urnak b. lapja igénybe-vélt hasábjaiért meleg köszönetet mondva, vagyok mindenkor készséges hive

Dr. Adler Arthur

ügyvéd,

a makói kongr. izr. hitközség elnöke.

Szabvány és más kalapkészítő-tanulmányban szaktan, varrni, kalapot készíteni tanítók. Magántanulmányra szaktan, bászati tankönyvem. Kalapkészítést olcsón vállalok. Művirág-tanfolyam. Geiger Etel Károly-körút 10.

Pécsett újra kezdődik...

(Az „Egyenlőség” pécsi tudósítójától.) A mecsekali várost új események tartják izgalomban. Lezajlott a vá-lasztás és nem hozta meg sem az ébredőknek, sem a ke-resztényszociálistáknak a győzelmet. Gosztanyi Gyula kibukott, noha mind a két kerületben fellépett és az első kerületben pótválasztás volt, a másodikban Esztergályos szociáldemokrata jött be.

Azután vasárnap tartották a Horthy-serleg mérkő-zést; Pécs ébredő csapata kibukott a döntőből és a győztes a munkás-sportklub lett.

Ez már több, mint amennyit egy ébredő kebel elbíra és a keserűség, a honfibu kitört, 4-én a sétatérén inzul-táltak egy zsidó fiút, 4-5-ére virradó éjjel pedig a város központjában 7 sokszínű ébredő bikacsekkel és ölmon-botokkal felszerelve megtámadta Rein László magán-hivatalnokot és elverték. Rein nagynehezen kiszabadí-totta magát támadói kezéből és a közeli rendőr felé szaladt, akinek segítségével leigazolták a támadókat. Az egyik ébredő, bizonyos Nesz nevű, miután „fiatal”-nak nevezte a rendőr működését, kijelentette, hogy eddig 42 ilyen esete volt, sohasem történt még semmi baja és még 242 is lesz minden bántódás nélkül. A városi orvos látélete szerint nyolc nap alatt gyógyuló sérülést szenvedett Rein, akinek balkarja teljesen meg van bémulva.

A munkás sportklub a győzelem örömeire bankettet rendezett. A legkedélyesebb mulatozás közepette jött a hír, hogy az ébredők a sétatérén inzultálják a zsidókat. Az egész társaság erre, mint egy ember, a sétatérre sietett, ahol sikerült is nekik az ébredőket elfogni. Azonban a zsidó fiúk lovagiassága megmentette a ma-gukból kivetkőzött felalótlon elemeket. A zsidó fiúk saját testükkel védtek meg őket a feldühödöttek ökleitől. Tanulni lehet tőlük és tisztelni ezt a zsidó lovagiassá-got, amely nem engedte meg, hogy százan menjenek tíz ellen. Így csak néhány pofon csattant el emlékéül a győzelemnek.

Másnap délelőtt 11 órakor a városháza előtt ugyanazok a verekedők egy Varga nevű elem vezeté-sével megtámadták Büchler Imre nevű zsidó fiút, — aki egyedül volt — és ölmosbolokkal összeverték a „rend”-őrség passzív asszisztenciája mellett.

A városban óriási az elkeseredés. Pécs zsidósága mindig egy volt, az utóbbi napok eseményei csak job-ban összekovácsolták.

A rendőrség a zsidó fiúkra bizza az ügy elin-tézését. A zsidóság pedig elhatározta, hogy ha ezeket a kétes existenciákat, rendbontókat, Pécs felekezeti béké-jének megbontóit nem teszik lakat alá, akkor nem támo-gatja Oberhammer városi főjegyzőt a választáson.

Mindez azért van, mert Török főkapitány nem tud, vagy nem akar erős kézzel belemenni a hangyabolyba. Talán attól fél, hogy bepiszkítja a kezét? Lehet. És mindezt azért, mert a katolikus Pécs szociáldemokratát küld a nemzetgyűlésbe, mert a katolikus Pécsett kibu-kott a kurzusjelölt és mert a serleget a munkás sport-klub nyerte meg.

Ezért kell a zsidó-fiúkat elverni...

Halállal bűnhődik, aki szavaz...

Hajduszoboszlóról, Dánér Béla kerületéből hosz-szabb levél közli velünk azt az örvendetes hírt, hogy Dánér Béla megbukott. Talán nem lesz érdektelen fel-jegyezni, hogy a levél így végződik: „Dánér elhagyta községünket, reméljük, örökre. A mindenható Isten mindig velünk volt, továbbra is mindig velünk lesz.” A régi memorkönyvek hangjára emlékeztet a lefolyt vá-lasztásnak egy-egy ilyen beszámoló levele. A választási előkészületekről a sajtó és az a kis társaság gondosko-dott, amelyet Dánér állandóan magával hordott. Ezek a terrort és a megfélemlítést fejtették ki. A választás nap-

Megnyílt Mérő és Golobits

asztalosok elsőrendű konyha-, lámpa- és előszoba-buto-rainak előállítására VI., Hunyady-tér 7. Gyár: Kisfaludy-u. 8.

ján a szavazás megnyitása előtt Dánér királyi ügyész kijelentette, hogy zsidó szavazatra nem reflektál, miután ő fajmagyar. A terroristák természetesen az egész választás alatt permanenciában voltak. Rettenetesebbé vált azonban a helyzet a választás és a pótválasztás közötti időben. Állandó izgalmak és rettegések tartották feszültségben a zsidók lelkeit. A pótválasztás előtti vasárnapon Kabára érkezett 43 elszánt felelőtlen. Működésüket Blum Lipót ablakain kezdték el, melyeket bevertek, és az összes zsidóknak végpusztulást ígértek. Nemcsak a zsidók, hanem a választásban érdekelt egyéb polgárok is kénytelenek voltak napokon keresztül bujkálni, míg végre maga a falu népe megunt ezeket az izgalmakat és az ő kérésükre a csendőrség az egész társaságot a vasúthoz szállította. A plakátok hangja minden képzeletet felülmúlt, az egyik plakáton ez állt:

— Vigyázzatok zsidók, jön Prónay Pál, halállal bűnhődik, aki szavaz, aki veszteget, aki itat.

A plakátok hatása alatt a legelőkelőbb református polgárok önként odaköltöztek a zsidók házaiba őrzők gyanánt. Két ébredőt, akik a zsidók kapujaira fekete keresztes plakátot ragasztottak, a polgárok elfogtak és jól megverték. A terrornak megvolt a hatása, a derék hajdusági polgárság Gömbös és Bethlen pártfogása ellenére is Barabás Samut választotta meg Dánérral szemben.

Kötöm bokrétáját . . .

De szép ez a nyár.

Süt a világ verőfénye, levakarták a falakat, nyílik a pünkösdi rózsa. Most ki kéne ülni valahová, kis falusi ház elé, ki az isten napjára. Vagy elhasalni a zöld fűvön. Nem itt gubózni, könyvek közt, szoba-zugban, ucca-zajban.

Az embernek dudoló kedve jön. Szedem szép rózsáját, kötöm bokrétáját . . .

Messziről idekéklik a Rózsadomb.

*

A Rózsadomb. Boldog szívű Tóth Béla kedves menedéke. A nagy Tóth Béláé, aki azt a szép legendafüzért költötte Jézus gyermekségéről, Egyiptomban vándorolván, az elmúlt Heliopólisz omladékaik közt. Fölöttébb hithű férfi volt, kissé igen is konzervatív, ám embernek, írónak, magyarnak még ama jó régi-fajta.

Találomra nyulok be a szekrénybe. Kiszedem az egyik könyvét. Száz esti levél. És találomra ütöm fel, mint az Aeneist szokták. Nézzük, milyen sort vet ki?

295-ik oldal. Mindjárt felülről a 9-ik sor.

„... Azt hiszem, hogy ma a botozásokat százezer ember nézné, a lapok meg alcímek alá soroznák a puffogást. S majd így is lesz, mikor elkezdődik a botozás. Mert el fog következni. A reakció a zászló nyelét használja. Poroszországban már nyilván. A börtönökben botoznak. Ez a civilizáció eljön majd ide is. A minap egy Budapesten megjelenő néppárti napilap vezércikkben hirdette, hogy a cigánykóborlásnak csak a testi fenytéssel lehet véget vetni. Hát elsőbben, úgy látszik, a cigányokat fogja botozni Hunnia, aztán alkalmasint a zsidókat; s kellő haladással majd el lehet jutni a Haynau-Radetzky-rendszerig: az urinők felvágásáig is...”

Ez nem jó. Rossz helyre nyultunk. Talán egy másik könyvet. Ne politizáljunk, — kint süt a nap.

*

Itt a nagy palóc; aki az Uj Zrinyiász-t írta. Ő már derűsebb. Hogy süt a nap a könyveiből! (Kár: fia, a kis Mikszáth, nem kapta meg most azt a vidéki kerületet. Meg kéne becsülni a nagyemberek fiait, — egys. párti programmal is.)

Ihol az egyik kötete. Ujságjegyzetek, 1882-ből, amiket a

napi életből léleklátó szemmel figyelt el a magyar humor apja. Ebbe biztos nincs ami aktuális. Nyisd ki bátran.

87-ik oldal. Felülről az 5-ik sor.

„... Pozsonyban egy kisebb csoport kiáltá, egy zsidóház ablakait betörve (vajjon nem-e a környéken lakó üveges tótok rendezik ezt a heccet?)

— Adjátok elő Solymosi Esztert...

— Meg a Wertheim-kassza kulcsokat — tette hozzá egy praktikusabb antiszemita.

Hm. Rossz helyre nyultunk megint.

Talán inkább Jóka!... de hiszen ő... izé... Grósz Bel... pssz, hó, ez is politika.

*

Néznénk mégis valami újabbat. Thaly Kálmánt, ez jó lesz. A kuruc talpasok énekeinek nagyszerű rekonstruálójá. Nála biztos nincs politika. Ő komoly volt és konstruktív, mi több: rekonstruktív.

Itt vannak a Válogatott Versei; a 70-es évekből. Egyik irodalmi társaságunk emblémájával. Mindjárt az első kötet . . . Mi ez?

„Orgoványi pusztán.”

... Ez? Ez a cím. A vers címe. Utána kezdődik a vers:

„Orgoványi pusztán fuj a szél...”

Rossz tipp. Elég átfutni: valakit leütöttek, éjjel, az orgoványi pusztán és a költő balladát ír róla. Vér, homály, dorongok zuhanása, éjjeli jajkiáltások, lábdobogás... nem, ezt sem lehet jólélekkel olvasni, még ha a 70-es években történt is. Ma már tulvagyunk az eféle rémdolgokon és... én odakint olyan szépen süt a nap.

Nyílik a pünkösdi rózsa.

*

Jönnénk talán még előbbre; egészen előre.

Kiss Jó... de nem jó. Ez is politika.

Megvan. Teszem fel: itt van Ady. Ady Endre, de Lelle et Diósd. Ond vezér unokája. „Se don, se von, se pán, se sire.” „Verecke híres útján jött”, „mégis uj és magyar”.

Benne nem csalódhatsz, nemes könyvolvasó.

Itt van ni. 1902 január 31. Husz éve. Szélcsendes idő, veszélytelen.

Azt mondja hogy:

„Nem voltam ott, de láttam a képet. Középen az agyonhajszolt egyetlen intellektus. Sokat tud, sokra vágyik, merész a hite, elszánt a munkája. És — oh szörnyűség, — ősei a Jordánon át keltek. Ez a kis zsidó: óriás közöttük. Ezt a kis óriást fiatalon fölkapta szárnyaira a hir, imádja őt sok ezerek tömege s tud... Ez, ez a legborzasztóbb. Ez az ember mer tudni közöttük, — de meg hogy ez az ember zsidó! — Ott áll zavarodottan a középben. Egy harsány szitok hallszik. Lengyel Zoltán kiáltott... És Vázsonyi Vilmos egyfogatu kocsin futtat el ebből a komédiaházból, hova bekerülni ide-stova erkölcsi halál lesz.

Szeretett véreim, értsük meg egymást. Megöl itt bennünket a betű, a vasút, meg az a sok zsidó, aki folyton ösztökél, hogy menjünk előre. Legyünk ez egyszer számítók. Mert magam is ősmagyar volnék, s nem handlé zsidó, mint ahogy...”

— nem, ezt sem lehet tovább olvasni. Az ember szeretne ember lenni, politikátlan, tiszta, jó élőlény, mint a lelkes kis állatok odakint az ég és föld felelőtlen elemei között, napon, vizen, zöldben, — és nem, nem lehet.

*

Baj van a könyvekkel. Revideálni kell őket. Elmult a mentalitásuk. Lépten-nyomon szükség volna némi demenciára. Némi dementalitásra.

Hogy is adhatnánk így a serdülő nemzedék kezébe Tóth Bélát, Mikszáthot, Thaly Kálmánt, Adyt? Ki vállalja a felelősséget? Inkább tűnjenek el nyomtalanul. Szobruk se maradjon.

Mint ahogy nincs is.

És egyáltalán: jobb, amikor ilyen szépen süt a nap, a könyvek helyett szobrokkal foglalkozni. Azok némák. A szobrok nem politizálnak.

Állnak, hallgatnak.

*

Könyhabutorok,

előrebeszélgetések csakis előrendeltek állandóan kaphatók STEINER sztaloslatok Izabella-utca 48. sz. Telefon 28-65.

A szobrokról jut eszembe:

Volt itt Pesten egyszer egy kis pöttöm ember,
Jámbor kis zsidóska, úgy hívták hogy: Engel.
Kóser vendéglőkbe' kosztolt minden este,
Gubbadt tolla-nyáftan, mint a füstli fecske.
Keresztneve nem t'om: Jokli vagy Izsák-i?
Itt meg ott csüngött vagy sem, a cidákl...?
(Állapítsa meg Ön, szakzenész e téren,
Tudós Méhely Lajos professzor úr kérem.)

Hát ez a kis Engel mit gondolt magába:
Taleszt és tarisznyát vett az ő nyakába;
Párizsba, Londonba gyalogláb tett túrát,
Kőfaragást tanult meg architektúrát.
Küsködött. — „Ha tudnék!... Ő ti bronz hatalmak!
Szobrot öntenék... — a Legnagyobb Magyarok!...“
(Hitte vón', hogy Ön majd átlát e merényen,
Tudós Méhely Lajos professzor úr kérem?...)

Haza jött az Engel, haza jött, megtette,
Taleszt és tarisznyát stádepé letette,
Nem nézett se balra, nem nézett se jobbra;
S esztendőre kész lett — a Széchenyi szobra...
Előbb megmintázá a konstrukcióját,
Ostég megmintázá a destrukcióját, —
(Belébotlott már Ön a lánchídi téren,
Tudós Méhely Lajos professzor úr kérem?...)

Ott áll a Nemes Gróf szobra mint a várta,
Ahogy Engel bácsi oda-destruálta.
Körülvéve szépen lombos kerti fákkal,
Ama Nemes Tudós Társaságnak — háttal.
Ejje, Engel bácsi, mi gyanúja támadt?
Mért áll úgy a gróf az Akadémiának...?
(Honnét tudta meg ön, kérdem én szerényen,
Hogy az a Méhely is tag lesz benne kérem?...)

Most jut az eszembe: odébb is van egy szobor. A tul-
oldalon. Bizonyos Petőfi Sándoré. Bizonyos Huszár Adolf
műve. Huszár Adolf műve, így hívták, Adolf...

Szónoklatok is szoktak esni előtte. A közelmúltban is
estek volt. Itt sem lehessen tudni, mi volt Adolf bácsi inten-
ciója, hogy a szoborral feltartatta a fél kezét? Csak nem
valami egyéni akciót akart kezdeni vele a művész, aki alig-
hanem szintén ama fajhoz számíthatta magát, amelyik —
Méhely professzor elmélete szerint — mindig rejteget és
tartogat valami katasztrófát e hon fiai számára... Sze-
rencse, hogy Deák Ferenc szobrát már leültette Adolf bácsi.
Mert azt is ő alkotta.

Bár a „Karthauzi“ költőjének, Eötvös József bárónak
szobrával már nem volt ilyen elővigyázatos Adolf mester.
Azt állva hagyta.

Hm. Baj van a szobrokkal is. A könyvekkel is.
Valamit tenni kéne. Fajvédelmi okokból. Esetleg: a
könyveket elégetni, a szobrokat beönteni. Idegen elemekkel
vannak keverve. Megbizhatatlan elemekkel.

Olyan szép nyár van kint.
Sűt a világ verőfénye, levakarták a falakat, nyílik a
pünkösdi róza.

Az embernek dudoló kedve támad:
Szedem szép rózsáját, kötöm bokrétdíjt...
Tessék, itt van belőle egy csokorral.

Legkellemesebb nyári szórakozás a

KONCERTHAJÓ

Indul szerdán 6 és 9 órakor

a M. F. T. R. Eötvös-téri állomáshozál.
Jegyek Koncertnél (Váci-utca 10) és a hajópénztárnál.
Elsőrangú hangverseny. Kitaláló konyha.

Bródy Ernő

„E pillanatban lettem bukott ember“ — mondán
Bródy Ernő egy küldöttségnek, mely az északi kerület
választási eredményének kihirdetése után félórával meg-
hívta egy jótékonysági ünnepélyre. A küldöttség elmo-
solyodott és mosolygott Bródy Ernő is. Ezek a moso-
lyok, melyek ezt a „bukást“ kísérik, a legjobban jellem-
zik a politikai bukások lélektanát. Bródy Ernő nem
egyszerű nemzetgyűlési képviselő volt, akit egyszer vé-
letlenül megválasztanak, aztán kisebbségben marad.
Bródy politikus a szó legnemesebb értelmében, az
avatta őt az a fél-emberöltő óta folytatott nemes kü-
delem, mely a polgárosodás és liberalizmus felé fejlődő
magyar nemzet felszabadulási harcában Vázsonyi Vilmos
oldala mellé állította tizenhat évvel ezelőtt. A politikus
pedig nem bukik meg addig, míg az eszméi élnek,
amíg azokat az ideálokat le nem győzték, ame-
lyekért él. Széll Kálmán, Wekerle és Tisza is
többször „megbuktak“, amíg végre valóban bekövetke-
zett a bukásuk. És talán el lehet mondani, hogy ezeknek
a politikusoknak is sohasem volt nagyobb erejük, mint
abban az időközben, mely alatt hallgatásra kényszerít-
tette őket a fórumtól való távollét.

Bródy Ernő az Egyenlőség választási számában
programot adott.

„Lehet-e most bárkit is visszasülyeszteni szolgává?“
— írja. — Akkor előbb töröljétek el az iskolát, a sajtót,
irtsátok ki a tudományt, zuzzátok szét az emberi agyat,
törjétek össze az emberi lelket, gázoljatok át az emberi
szíven.“

Ezek az ihletett sorok megjelölik azt az előfeltételt
is, amely ahhoz kellene, hogy Bródy Ernő valóban —
bukott ember legyen. Amíg a lelkekben benn ég a sza-
badság vágya, amíg az értelem a felszabadulást kí-
vánja, addig Bródy Ernő programja nem bukott el és
addig a demokráciáért, az igazi liberalizmusért vívott
küzdelem nem nélkülözheti Bródy Ernő puritán, becsü-
letes, önzetlen, lelkes és okos egyéniségét.

Két nemzetgyűlési beszéde fekszik előttem. Izzó
kortörténet mind a kettő. Az elsőt a *numerus clausus*
ellen mondta el. Bátor szóval vette fel a harcot a kur-
zusnak az ellen az elmélete ellen, hogy a zsidóság nem
felekezet, hanem faj. A gyűlölködés elfogult dühe lengte
körül a szónokot, alig tudta a mondatait befejezni. Tas-
nádi Kovács József hibának minősítette a zsidók eman-
cipációját, Patacsy Dénes azt mondta: Kossuth szé-
gyelné a zsidóság érdekében írt cikkeit, ha ma élne.
„Akkor még kevesebb zsidó volt“ — replikázott a „libe-
rális“ Grieger Miklós. Deákot Dánér Béla bélyegezte meg
azzal, hogy tévedett. „Egész 67-es munkájában tévedett
Deák“ — hibázott rá Taszler Béla. Ezen az ülésen aján-
lotta fel Dánér Béla, hogy meg fogja váltani Bródynak
a Palesztinába szóló utijegyet. Ezen az ülésen alkotta
meg Turóczy Béla a „római katolikus vallású zsidó“ fogal-
mát, ezen állapította meg Taszler, hogy a magyar tör-
vényhozás a *numerus clausus*sal mint kezdeményező fog
szerepelni egész Európában. Bródy Ernő állta a harcot.
Pedig sok ellenvetéssel kellett megküzdenie. Egyet még
ideirok. „Hogy a clonisták milyen beadványt intéztek,
az mégsem döntheti el a kérdést.“ — Ezt a választ is
kellett adnia Bródynak a zavaró közbekiáltásokra. A fo-
galmaknak, az erőknél, a gyűlölködésnek, politikai és
gazdasági érvényesülésnek ebben a kaotikus kizárulási-
ban védte a magyar zsidóság hazafiságát és az emanci-
pációt Bródy Ernő a magyar nemzetgyűlésen, 1920 szeptem-
ber 21-én...

Mérő Jenő

Budapest, VII., Róza-utca 22. sz.
Kizárólag elsőrendű butorok.

A második beszédet a botbüntetés ellen mondta. Ezt a beszédét talán a büntetőjog történetében fogják valamikor méltatni, noha Gaal Gaszton (később „liberális”) még gunyosan kiáltotta közbe, mikor Bródy a botbüntetés nagy magyar ellenzőit felsorolta: „Most is van egy, Bródy Ernőnk.” A magyar zsidóság történetének a szempontjából is emlékezetes marad azonban ez a beszéd, mert a zsidóvallású Bródy beszéde alatt pattant ki, hogy az „árdrágítók” ellen javasolt megalázó büntetési nemet valójában a zsidók üldözésének eszközeül találták ki.

„Talán az újabb humanisztikus tendenciák hatása alatt, ha azt látják, hogy az ötödik botbüntésnél elájul az illető, a mentőket fogják hívni és egy államfogházba fogják szállítani” — mondta ironikusan Bródy.

— Palesztinába fogják szállítani — mondta Egy Hang a középén.

Bródy: Rá fogok térni arra, hogy a botbüntetést nem Palesztinában akarják behozni, hanem Magyarországon, és majd ki fogom mutatni, hogy kiknek a részére akarják behozni... (Zaj. Elnök csenget.)

Amikor Haller István (most „ellenzéki”) még keserű tapasztalatnak nevezte azt, hogy éppen a főurak és a nemesek küzdöttek az elnyomottak jogaiért, Bródy Ernő újra szót emelt a ghettó és deres felszabadított népének a szolgaságba való visszatartása ellen. Ez 1920 augusztus 25-én történt.

Nagyon szomorú és tragikus volna, ha 1922 június 10-én Bródy Ernő már „bukott ember” volna. Nem kevesebbet jelentene ez, mint azt, hogy a numerus clausus és a bot végleges uralomra jutottak Magyarországon.

Elhíhetjük-e ezt addig, amíg vér van az agyunkban, erő a karunkban, amíg valóban nem gázoltak keresztül a szívünkön és nem törték össze a lelkünket?...

Ballagi Ernő dr.

PALESZTINA...

Irta: Arthur Holitscher.

Az itt következő fejezetek a nagy német utazó és utleíró: Arthur Holitscher legújabb könyvéből valók. A könyv a berlini Fischer-Verlag kiadásában jelenik meg és ezt a címet viseli: *Reise durch das jüdische Palaestina*. A német könyvpiacra óriási feltűnést kelt a könyv, mert benne, egy sokat látott, mély kulturájú, tapasztalt és népszerű író adja pontos, pártatlan és tárgyilagos, cionizmustól és anticionizmustól egyformán távol álló képét annak, hogy milyen a zsidók élete ma Palesztinában...

Magyarok.

Chulda-gyarmat mellett, Judea hegyei között, a Jeruzsálemről Jaffába vezető út mentén, egy mocsárban, fiatal emberekre bukkantam, akik betonmunkákat végeztek. Magyarok voltak. A tizennégy fiatalember nagyrészt Budapestről származott el, az építőmesteri tanfolyam elvégzése után. Tizenhét-husz esztendősek lehettek, művelt, intelligens emberek, egytől egyig.

Munkájuk nehézsége már megviselte őket. A malária urrá lett szervezetükön. A kezükön pólyák szürkéltek. A ruhájuk rongyos. Vékony csizmáikon iszap tapadt.

Keservesen panaszkodtak. Megaláztatottnak, megbántottottnak érezték magukat. Azt mondták: azért varrták a nyakukba ezt a nehéz munkát, mert a gyarmat többi munkásaival nem tudtak teljes közösségben élni. Elkülönült kis csoportot alkottak közöttük. A gyarmatbeliek ugyanis héberül beszéltek. A budapestiek nem. Jiddis nyelven sem tudták megértetni magukat társaikkal. Egyéb baj is volt. Az élelmezéssel igen-igen krajcároskodott a vezetőség, az élelmi deficit az élelmiszerekkel való tulságos takarékoskodással akarták mérsékelni. Mindez elkedvetlenítette a magyarokat. Előgedetlenül gorogtak s elkülönültek a többi...

Miként mindenki mástól, tőlük is megkérdeztem: — Mi hozott benneteket ide? Orgovány, Izsák elől menekültetek-e vajjon, vagy más érzés vezetett a nagyváros zajából, elfinomult életéből ebbe a mocsaras pusztaságba?

Azt felelték, hogy eszmei okok vezették lépteiket Palesztinába, eszmei okok bírták rá mind a tizennégy intelligens, igényes fiatalembert arra, hogy elhagyják gyermekkoruk színhelyét. Vezetőjük pedig így szólt:

— Mindegyikünket ideális gondolkodása hozta ide. De alig tettük lábunkat az ígéret földjére, alig szálltunk Jaffában partra, máris azt kell tapasztalnunk, hogy ez az idealizmus elszállt, mint egy álom. Hová lett? Talán a tengerbe veszett. Alig tettük lábunkat partra, azonnal megkezdődött a létért való harc. A valósággal való rettenetes küzdelem. És annak, aki az ittartózkodás első hónapja után még mindig Cionért, a cionista ideálért rajong, annak a szemébe nevetünk s azt komédiásnak tartjuk!

A bélyeg.

Nem messze a Jaffa—jeruzsálemi úttól, brit katonák felügyelete alatt, sötét tömeg dolgozik. Megkérdelem, kik ezek? A válasz így hangzik:

— Ez a híres luddi utépítő osztag.

Később több oldalról és sokat hallottam róluk. A luddi uton együtt dolgozik az egyiptomi fellah és a zsidó chaluc. A munka súlyos. Nem tudni, mi teszi: a mocsár, a levegő, a vidék, tény, hogy a szokási kísérletek gyakoriak. Az angol katonai hatóság ennek következtében elrendelte, hogy az utépítő fellahokat le kell bélyegezni. Bélyeget kell ütni rájuk.

(A munka megkezdése előtt és a pihenés perceiben is, a munkásoknak — nyilván azért, mert így könnyebben lehet őket ellenőrizni — le kell guggolniuk. Egy palesztinai pályaudvaron találkoztam egyizben egy ilyen pihenő csoporttal. A fellahok lehettek vagy hatvanan. Ugy pihentek, mint a barmok. Két Tommy vígyázott rájuk, a csűrhe két szélén, derűsen pőfékelve. Fegyverükön megvillant a szurony.)

A bélyeget a mezitelen vállra sűtik. Se izzadság, se víz nem moshatja le. Hónapokon át nem habványul el, hónapok múltán is elárulja még a szákevényt és bőrtönbe juttatja.

Minthogy chalucaink is jelentkeztek erre a munkára, erre a szükségmunkára, csak természetes, hogy őket is megbélyegzik. Az angol kormányzóság szívesebben látja az intelligens chalucot, mint a lusta és indolens fellahot. Szívesebben látja a munkánál. Az angol jellem azonban — különösen a keleten, ó, a keleten különösképpen — demokrata. Abba nem egyeznek bele soha, hogy együgyűen azon csoporton belül különbséget tegyen ember és ember között, hogy megkülönböztesse a benszülött munkást a bevándorolttól. Tehát bélyeget üt a chalucra is.

A luddi uton, a híres luddi „Kvis”-ben, vállukon bélyeggel, dolgoznak a mieink. Azért dolgoznak, hogy felépítsék az országot. Azért dolgoznak, hogy „Erec Izraeli” munkájukkal, minden elképzelhető munkával meghódítsák maguknak. Elfoglalják. Hiszen ez a föld a zsidók hazája, ez az az ország, amely kétezer esztendő előtt még az övék volt. A pusztában való negyvenéves vándorlás után, ide, ebbe az országba vezette népét Mózes, amikor kiverte őket Micrajim országból, a rabszolgaságból. Azóta szabadok vagyunk.

A luddi országot mentén jókedvűek a mieink. Hiszen van munkájuk. Kezük alatt ég a munka. És vállukon... a bélyeg.

Halljad ezt, Izrael!

A kormányzó.

Az Olajfák hegyének gerincén, ahol a szem előtt kitarul a Szent Város és a Holt Tenger, német erődítés áll. Német torony, amely szeretné, ha románnak hívnék, német tetőzet, vastag falak, kitűnő egészségügyi berendezések, masszív, vilmosi pompa ömlik el az egészen. Egykor Vilmosznak, a Keresztcsüvűnek, bronzszobrá állott ezen a helyen, amelyet Augusta Victoria császárnéről neveztek el s amely ma az angol kormányzóság hivatalos épülete, s az angol kormányzóé, Sir Herbert Samuelé.

Második vilmosi pompa közepette támad a palesztinai közigazgatás legmagasabb hivatalnokai a Szent Város a a

Holt Tenger között s egyre nyugatra tekint, görcsösen arra fordítja arcát a Kelet féldarabja: London felé.

Voltam nála, voltam Sir Herbert Samuelnél. Fogadott.

Sohasem lehet elfeledni azt a kikötést, amely a palotájához vezető útról nyílik. Jobbra, lenn, a folyó ágyában, El Dsóz, a sziklasírok, balra, a mélyben, a Jordán torkolata, a Holt Tenger, Judea sivatagja s Moáb kékesrőzsaszín hegyei. Az egész út alatt azon örül az ember, hogy visszafelé ismét megpillanthatja ezt a tájat, Moáb hegyeit jobbkéz felől, s a sziklasírokat lenn, a mélyből, balkéz felől.

Sir Samuel igen előkelő és szeretetre méltó férfin. Valószínűleg igen jó ember is. És áhitatos. Szombatonként imádkozik. Ha ezt a városban cselekszi, a Mea Searim nevű negyedben, a buchárok negyedében, sohasem mulasztja el, hogy annak a szektának a halotti ingébe göngyölje testét, amelynek a zsinagógáját megjelenésével megtisztította. A feleségét egy hivatalos ünnepélyen, a Hadassa nevű amerikai cionista orvosszövetség fogadásakor hallottam héberül szólnokolni. Barátaim kijelentették, hogy Lady Samuel egészen jól beszélt héberül. S ha a szövegben Palesztináról esett szó, a kegyelmes asszony mindig ezt mondotta: erec Jisroel.

A kihallgatást megelőző napokban Galileában utaztam és akaratlanul is kitört belőlem az, amit ott láttam s éreztem. Megkísérlettem, hogy kiderítsem: van-e sejtelve Sir Herbertnek arról, mi történik a galileabeli zsidó ifjuság lelkében? Beszéltem a chalucokról. Küzdelmükről az életformáért. Hitükről. Aldozatra való képességükről és készségükről. S a veszedelmükről, amelyek közepette élnek. Arról, hogy mindent meg kellene tenni védelmükre. S arról, hogy érületüknek is szüksége van a védelemre.

Samuel végighallgatott. Engedte, hogy beszéljek. Azután felelt, nyájas, barátságos hangon. Mint egy gramofon. Ugyanazokat a szavakat ismételte, ugyanazokat a formulákat, amelyek — szó esvén ezekről a kérdésekről — a hivatalos személyektől már százszor is hallottam, a kormányzósági palotában, lenn a Damaszkuszi Kapu előtt, Beér Sebá ifjú kormányzójától, keresztény, zsidó tisztoiseloiktól.

Tapintat! Ez a fő! Tapintatosan kell viselkedni az arabokkal szemben. Tapintatosaknak kell lennünk s akkor majd elkészülünk velük. Egyebekben pedig a galileai csendőrséget úgy szervezte meg Sir Herbert, hogy a létszám egyharmada zsidók közül egészüljön ki. Cserkeszek is állomásoznak ott. Hegyilakó zsidók.

Látszott rajta, hogy a chaluc fogalmával nincsen tisztában. A chalucok élete, gondolkodása, érzésvilága éppen olyan hétpeccséttel lezárt könyv az ő számára, mint a keresztények számára. Azt hiszem, ha arra gondol, hogy az utszélen sátrak állanak s a sátrakban negyven fiatalember együtt lakik négy ifjú nővel, Sir Herbert kényelmetlenül érzi magát, éppen olyan kényelmetlenül, mint bármely más angol, akinek élete, tojásos, teás és sonkás reggeli és smokingban elköltött s bridgezéssel befejeződő diner között telik el. Meg kellett ígérnem neki, hogy szavait nem interview formájában fogom közzétenni . . . lapomban. Ezt könnyű szívvvel megígérhettem, annál inkább, mert ott tartózkodásom ötnegyed órája alatt ő nagyméltósága semmi fontosat sem mondott.

Alapjában véve Sir Herbert angol hivatalnok benyomását kelti. Korrekt, kötelességtudó, érdemes angol közigazgatási hivatalnoké. Mindenki tudja róla, hogy a felsőbb hatósága, valamint a saját egyénisége által huzott határok között becsületesen és meleg szívvvel dolgozik a zsidók ügyéért. Hogy úgy szabályozza a bevándorlás kérdését, ahogyan az egyrészt a nemzetekbe olvadt zsidóság, másrészt a cionista kommissziók, harmadszorban az ő londoni főnökei szempontjából a legmegfelelőbb. Azt is tudja róla mindenki, hogy előmozdítja a birtokvásárlásokat, hogy ezzel is segítse a zsidóságnak a Szent Földön való meggyökeresedését.

De hol volt Sir Herbert akkor, amikor az utolsó jerszalemi pogrom alkalmával elűzték három szegény zsidót azért, mert véletlenül belekeveredtek abba a tömegbe, amelyből a bomba repült? Tálálásra kapták ki a három szerencsétlent a tömegből és csukták le. Ugyanakkor pe-

dig az arabok részéről is vetettek bombát a Jersvára, a Régi Város chalucházára.

Borzalmas történetek!

— „De nem túlságosan fontosak. Inkább csak felfújják őket. Egyszerű zavargások. És semmi egyéb.”

Valóban semmi egyéb? Londonból nézve: lehet, hogy így van. Aminthogy a hasonló eseményekben például a Vatikán sem lát egyebet sajnálatos — a zsidóknak felrobbantó! — rendzavarásnál, amely feldúlja Krisztus Városának szent csöndjét.

S az angol kormányzóság feje, ilyen sajnálatos események után nagy ügyességgel és végtelen tapintattal igyekezik azon, hogy összeegyeztesse az angol liberalizmust a palesztinai zsidó érdekekkel.

Sir Herbert állása nehéz egy állás. Nincs a nagyvilágon még egy méltóság, amely vetekedhetnék vele, kivéve India alkirályát, amely ma szintén zsidó vállalt nyomja, Lord Readingét, Rufus Izsákét.

Ahhoz, hogy valaki Palesztina kormányzója lehessen, nem elég az, hogy az illető jó hivatalnok. Nem elég, hogy okos, tapintatos, gyakorlott kezű.

Itt egy új Mózesre lenne szükség!

Nagy vezetőre, aki nem egyenruhában jár, trópusi sisakot visel s aranykardot, de akinek homlokából sugárkivék szóródnak az égre!

A tábornok autója.

Anglia, ha Palesztináról beszél, a Suez-csatornára gondol, nem a „zsidók nemzeti otthonára”. És arra az útra gondol, amely Londonból Mezopotámiába vezet. Anglia reális értékekkel dolgozik. A cionizmussal édes-keveset törődik. Ezt minden chaluc tudja és az angol hatóságok érzelmektől illetően senkinek sincsenek illúziói.

Egyizben tanuja voltam egy jelenetnek, amely szimbólikus jelentőségű.

Szombat délután volt. A Haiffa—semmi uton egy utépítő csoport sátrában beszélgettem bolgár, német és orosz zsidókkal, amikor az ut felől egyszerre csak álló motorfűlsiketítő lármájára lettünk figyelmesek.

A társaság egyik tagja felugrott az asztal mellől és kirohant.

Kintről visszaküldött:

— Gyertek!

Lenn, a készülő országuton, a hegyes kövek között, óriási automobil akadt fenn. A soffőr és két katona azon járadt, hogy a köveket eltisztítsa az autó utjából.

— Tönkreteszik az utat! — kiáltották elkeseredetten az utépítők. — Rohanj le és ird fel az autó számát.

Egy óriási, izmos, szélesvállú chaluc már rohant is. Izgatottan, hevesen támadt a katonákra. De azok semmibe se vették. Mintha csak levegő lett volna.

Ekkor kinyílt az autó ajtaja s kiszállt belőle egy tábornok. Khaki egyenruhája aranytól ragyogott, szivárványszínű érdemrendszalagsor színesedett a mellén, monokli viselt és lovaglopálcát. A chaluc most hozzá intézte szavait, De a tábornok hátat fordított neki.

A keserves járadtsággal megépített utat feldúlták, az ut az autó számára ismét szabad volt. A tábornok s a katonák beszálltak, a soffőr felkurblította a motort.

Az óriási chalucón ekkor leírhatatlan elkeseredés vette erőt. Az autó elé ugrott, két karját kitárta s felváltott:

— Stopp!

Az autó azonban elindult. Anélkül, hogy irányától egy ujjnyit is eltért volna. Egyenest neki a chalucnak, aki kitért karral védte munkája eredményét. S ha az utolsó szempillantás utolsó tizedrészében a chaluc el nem ugrik, nemcsak munkájának eredményét hengerelte volna le az autó, de őt is. Irányát azonban ekkor sem változtatta volna meg.

A sátor előtt egymásra néztünk. Egyikünk sem szólt. Mégis, megértettük egymást.

A Szent Földön.

Nem tudom megmondani, hogy lehet valaki cionista, anélkül, hogy Palesztinában teteledjen le. Ha cionista vagy, nem Amerikában, nem Európában van a helyed, hanem Palesztinában!

A galuthi cionista olyan, mint egy tudományos társaság tagja, amatőrök társaságáé, amely délsarki expedíciót szel fel.

Aki Palesztinából visszatér, elámul azon, mennyi mindent beszélnek és írnak itthon össze-vissza a palesztinai bevándorlók életéről, munkájáról. A cionizmusból itthon gyakorlati lett: önképzőkori dolgozatokban, egyesületesekben, szervezési mániajuk kielégítésében gyakorolják magukat itthon a galuthbeli zsidóság pártjai, veszekednek, verekednek s bombákat robbantanak. A Palesztina-gondolat köré csoportosuló problémák sokasága és sokfélesége a karlsbadi cionista-kongresszuson elkábitott s megrémített. Pedig a cionizmus Palesztinában végtelenül egyszerű, természetesen, tiszta valami. Munka, hit, veszedelem, áldozat. Semmi egyéb.

A galuthcionizmusnak nincs más jogosultsága, csak az, hogy közvetlen és pozitív szolgálatokat teljesítsen azoknak, akik a Földközi-tenger és a Jordán között dolgoznak, hisznek, szenvednek és áldoznak.

Új templom a Ferencvárosban

A pesti izr. hitközségnek az a nagykonceptiója terve, hogy a főváros minden kerületében templomot állítson fel, a derék ferencvárosi zsidóság nemes áldozatkészségéből a megvalósulás stádiumába jutott. Ezzel a IX. kerületben lakó hittestvéreink régi óhaja teljesül. A páva-utcai templom most egy földszintes házban van elhelyezve, azonban a hívek befogadására — különösen az ünnepek alkalmából — szűknek bizonyult. Dr. Zahler Emil, a IX. ker. templomkörzet kitűnő, agilis elnöke, ki a hitélet fejlesztése és a ferencvárosi zsidóság humanitárius és kulturális intézményeinek kifejlesztése körül elmulhatatlan érdemeket szerzett, célul tűzte ki, hogy a Ferencvárosban díszes templom-épület hirdesse Isten dicsőségét. A templomépítési akció ügyében június 11-én, vasárnap délelőtt nagy gyűlés volt a Páva-utcai templom helyiségében, hová a hívek százával sereglettek és zsufolásig megtöltötték a helyiséget. Dr. Farkas József rabbi nyitotta meg a nagygyűlést, Isten áldásával a munkának nagy sikeréhez. Dr. Zahler Emil elnök nagyhatású beszédében mutatott rá a templomépítés szükségességére, majd a titkár előterjesztette a templom építésére vonatkozó terveket és javaslatokat. A mindvégig lelkes hangulatban lefolyt gyűlés befejezése után nyomban közel 3 milliót jegyeztek a hívek az új templom felépítésére. Remélhető, hogy a ferencvárosi zsidóság áldozatkészségéből egy új szép zsidó templom fogja nem sokára a hitközség intézményeit gazdagítani.

A felekezeti béke ünnepe

Felejthetetlen ünnepélyességgel avatta fel a bajai zsidó hitközség az elmúlt héten dr. Péner Miklós főrabbit az árván maradt rabbiszékbe. Békességes időkben is lélekemelő az ilyen ünnep, a mai zivataros időkben pedig, amidőn hitfelekezetünket minden oldalról csak bántani, lekicsinyelni akarják, annál felemelőbb volt észrevenni, hogy vannak még ideális lelkek, megértő szívek, akik nem indulnak üres, fellelengős frázisok után, akik nem követik az izgatokat, hanem a megértés és összetartás útját egyengetik. Ennek a gyönyörű példáját láttuk az említett rabbibeiktatás alkalmával is. Az ünnepség alkalmából zászló- és virágdiszt öltött a templom, mely zsufolásig megtelt a város előkelőségeivel. Megjelent a bíróság, az állami hivatalnokok kara, a polgári hatóság, ezeknek fejei, a katonai parancsnokság, a vitézi szék elnöke, a révkapitányság, a gimnázium tanári kara, a különféle felekezetek főpapjai, ami valóban komoly és őszinte benyomását kelettet a kifogástalan társadalmi békének. Miután az előljáróság küldöttségileg meghívta dr. Péner Miklós főrabbit, a templom bejáratánál átnyújtották neki a templom kulcsait, mely után megkezdődött az ünnepség. Berger Salamon főkántor, majd a templomi énekhar tőbb egyházi éneket adott elő, majd elénekelték a magyar nemzet fohászatát: a Hízekegyet, mely után mélységes csöndben lépett a szószékre dr. Hevesi Simon, az ünnepezt budapesti főrabbi, aki a töle megszokott elokvenciával, fordulatokban

gazdag beszédében üdvözölte az új papot. Beszédének alap gondolata a vallás hármasság jótéteménye. Először, a vallás világnézetet ad, ami az embert eo ipso magasabbra emeli és pedig oly világnézetet, hogy az embert bármily parányi legyen is, az Istenséggel hozza kapcsolatba. Másodszor az üdvös rendet biztosítja, vagy megteremteni törekszik a társadalom, a család és az egyén életében. Harmadszor: ideális élettartalmat ad. Ezeknek a céloknak a megvalósítására minden korszakban egy lelki szentélyt kell teremteni. Az idők viharai sok szentélyt döntöttek romba, a papnak hivatása a régi szentélyt újra újjáépíteni. A biblia tanításából, szent irodalmunk kincsesbányáiból veszi a márványtömböket, mikor templomot épít. Így emelkedik a lelkek temploma, melyből áldás fakad az egyénre, nemzetre, társadalomra. A bajai hitközség megbizonyította, hogy megérti e feladatnak nagyságát, amidőn Schwerin, Nascher, Adler főpapi helyére az új főrabbit meghívta. Valamiképpen megbizonyította oly időben, amikor megkörnyékezték, csábították, fenyegették, hogy megtántorítsák: milyen erős a magyar zsidó hazaszeretet. Az új lelkipásztor ettől az erős hazaszeretettől áthatva fogja a zsidó vallás örökigaz tanait hirdetni és ezzel szentélyt fog építeni, melyből áldás fakad a hitközségre, e város társadalmára és a hazára.

A nagyszámu közönség átszellemülten hallgatta végig Magyarország legnagyobb tudásu, legkiválóbb zsidó egyházi szónokát. Ezután dr. Péner Miklós tartotta meg szónoklatát és magas szárnyalásu imával fejezte azt be. Beszédével meghódította minden hívét. Különösen nyelvtisztaságával, gazdag szókinccsel, gondolatainak pazar fordulataival fogta meg a hívők lelkeit. Este háromszázterítőkü banket volt a Nemzeti szállodában, amelyen megjelentek a hatóságok képviselői, a katolikus egyház két plébánosa, Gonclik Kálmán és Czeizlinger Lajos, valamint az evangélikus egyház képviselőiben Imregh Sámuel lelkész, a tisztikar is képviseltette magát, továbbá megjelent dr. Vojnits Ferenc polgármester, Major Károly kir. ítélőtáblai bíró stb. A szomszédos zsidó hitközségek képviselőiben megjelent dr. Rubinstein Mátyás szekszárdi, dr. Flesch Ármán mohácsi főrabbi. Az első szónok dr. Péner Miklós volt, aki a közönség zugó, lelkes éljenzése közben a kormányzóra emelte poharát. Ezután dr. Lemberger Ármán nagyhatásu gyönyörű felköszöntője következett Hevesi Simonra, amelyből a következőket közöljük:

Ha a törvény láncairól leszabadult ösztönök és indulatok megbolygatják a magyar zsidóság nyugalmát, ha a keserűség vízimlései szakadnak keresztül szívén, ha a csüggedés, az elernyedés, a tépelődés Nessos vére égeti lelkét, akkor, miként hajótöröttek csillagtalan, viharverte éjszakán a világítótorony biztató, bátorító és buzdító fény-özönével, úgy emeljük fel mi magyar zsidók tekintetünket a mi szellemi vezérünkhöz, a mi szeretve tisztelt főpapunkhoz, kit a mindenek sorsát bölcsen intéző isteni gondviselés őrszemül rendelt a magyar Izrael kimagasló várókapára, és lelkünk háborgása elpihen, szívünk gyötrődése csillapodik, letarolt reménysegeink vetése ismét sudárba szökken és fonyadó virágai hitünknek és bizodalomunknak a kibékítő és megengesztelő szeretetnek és megértésnek mindent lebíró, mindent leküzdő, ezer vészben és vihályon is diadal-maskodó hatalmában új életre csendülnek, mert büszkeségünk, a mi gyermeki szeretetünk és hódolatunktól övezett főpapunk, mert főtisztelendő dr. Hevesi Simon főrabbi ur, a mi lelki atyánk van a kormányrudon.

Arabia napperzselt, homokos mezőin tenyészik egy csodálatos virág, a jerikói róza, amely hervadóféltben barnás gomolyaggá zsugorodik össze, de friss vízbe helyezve, új erőre kap, új sarjadásnak indul és ismét kitarja friss életnedvek keringésétől táplált szirmait. A magyar zsidóság csüggeteg, szárnyaszegett lelke is így jerikói róza, de szeretve tisztelt lelki főpásztorunk nemes példaadásának üdítő forrásából merítve, lelkünkben újból kihajt és újból kizöldül a hitnek és bizalomnak reménység-gallya és mi, szívünk és lelkünk teljes áldozatkészségével és lelkesedéssel, újból sorakozunk, hogy két kezünk szorgos munkájával eltakarítani segítségünk nemzeti nagylétünk nagy temetőjéből gyászos összeomlásunk romjait, hogy vállat vállhoz feszítve, mi is osztályrészt kérjünk, miként befogództassunk annak a lendítő keréknek küllőibe, mely ezer sebből vérző, drága hazánkat előbbre viszi az újjáépítés, az újjáalkotás, a feltámadás via triumphalisán és hogy mi is porhanyítani törekedjünk a magyar kultúra televényének megszentelt rögét.

Figyelemreméltó, hogy a bajai polgármester pohárköszöntőjében megemlékezett boldogult dr. Singer Bernátról szabadkai főrabbról, akit mint szabadkai főjegyző, barátát közé sorozott és igen nagyrabecsült. Fájdalmas emlékezéssel emelte ki, hogy elvesztettük dr. Singer Bernátot és egyelőre elvesztettük Szabadkát. És azt az óhaját fejezte ki, hogy dr. Péner főrabbi személyében a magyar zsidóság és a magyar társadalom kárpótlást nyerjen dr. Singer Bernátról munkásságáért. Felköszöntőt mondott még Rosenfeld Henrik hitoktató, dr. Rubinstein, dr. Flesch főrabbi és mások is. Végül nagyhatásu felköszöntőt mondott dr. Hevesi Simon főrabbi.

A SZIGETI TUTAJOS TITKA

EMLÉKEK SÖTÉT IDŐKBŐL

IRTA: SZABOLCSI MIKSA ** A MESTER HÁTRAHAGYOTT IRÁSAIBÓL

A csodarabbi előtt.

No de hadd térjek a rám nézve annyira emlékeztető találkozáshoz a szigeti Teitelbaumok leghíresebbjével, a reb Zalmen Leibelével.

A hitközség világi fejének vezetése mellett könnyen eljutottam a szénhez, anélkül, hogy beajánlók, örök, csatlósok, kísérek, ajtónállók, jegyzők, adjutánsok és egyéb szolgálattelvők (aki valaha nagyobb stílű csodarábbinál járt, ismeri a mestert környezőket, akik a látogatást a legkülönfélébb ürügyek alatt valósággal kiszivattyúzzák) utamban megállítottak volna. Magam egyáltalán nem juthattam volna el a rebe-hez. Szombat beköszöntése előtt a rebe csak nagy kivételesen fogad. A rebe ilyenkor a szombatot várja. Az ég kapui nyitvák, az angyalseregek, az elhunyt nagyok és jámborok lelkei az Ur dicséretére gyülekeznek. A gonoszok lelkei föl szabadulnak a pokolból, mely péntek estétől szombat estig mindenképen szünetel. Mennyei béke és mennyei üdvösség tölti el a tulvilágot. A szerafo, ofanok, cherubek, erélok, chajót és más, az Ur dicséretét zengő angyali kerek megszólalnak: beköszönt az Urnak ideje. Az Ur kegye árasztja el a végnélkül való mennyei birodalmat. A kegyeltek és kiválasztottak lelkei — így tartja a kabala tana — már itt a földön sejtik, érzik, átélnek ezt a nagy pillanatot. Elkülönödve lesik azért a szombat jöttét. A lélek veszi át náluk ilyenkor a kormányzást; a test, mintha nem is volna.

Hogy miket észlel, miket lát és hall ilyenkor a szentnek tisztult lelke, azt elmondani, leírni, elképzelni nem lehet. Hiába is magyarázná ezt valaki. A közönséges halandó úgy sem értené meg. Hiányzik az erre való érzéke. Hát megértheti-e a vakon született ember azt az örömet és azt a kéjes érzést, mely a látót viruló mezők, illatos kertek és szingazdag virágágyak szemlélésénél elfogja? Hogy hatna rá a színek harmoniája, mikor azt sem tudhatja szegény, mi a szín. Csak a hatásáról beszélhetünk neki, csak arról, hogy milyen az érzés, mely ilyenkor a látó embert eltölti.

A mennyek örömei is ilyenek, tanítják a kabalisták. Mi vakok vagyunk arra, hogy azt a mámort, azt a mennyei üdvöt fölfogjuk, mely az egekig való emelkedésre kiválasztott, látó lelkeket abban a pillanatban átjárja, melyben megadatik nekik, hogy már itt a földön sejtsek meg a mennyet.

Ilyen földöntúli örömből zavarhattuk föl ama késő délutáni órában, melyet a nagyon jámborok már a szombathoz kapcsolnak, a rebe reb Zalmen Leibelét. A hitközségi elnök csak félve nyitott be az ima- és tanteremnek is berendezett nagyon hosszú, aránytalanul keskeny szobába, melyben a szent rendesen tartózkodott. Lábujjhegyen közeledett az ajtóval szemben lévő ablakhoz, mely előtt a rebe elmerülve ült, nekem pedig intett, hogy csak maradjak az ajtó mellett, míg a rebenek bejelent.

A rebe meg nem mozdult, míg a roshakohol egészen közelébe nem jutott. Csak akkor fordult feléje szemrehányóan, hogy elmerüléséből miért zavarta föl. A roshakohol valósággal reszketett. Ugy állott ott a község hatalmása, mint a csinytevésen rajtakapott nebuló a tanítója előtt. Csak akkor láttam, hogy milyen áldozatot hozott, mikor abban az órában mesteréhez elvezetett.

— Ezerszer is kérem bocsánatát, rebe, — dadogta mosi Halpert Naftali. — Nyiregyházáról vannak itt, — és itt rám mutatott, ki még mindig az ajtó mellett állt.

tam, — azt akarják, hogy a rebe maga elé idézze a Herskó tutajost.

A rebe erre fölugrott. Tökéletesen elfelejtette, hogy ő olyan ember, ki az égiekkel közlekedik. Ebben a pillanatban nem volt ő más, mint a megijedt ember, mintha távol akarná magától tartani a veszedelmet, mind a két kezét az elnök felé nyújtva, könyörgő hangon szólt: Lemanesem,* ihr weiszt doch, az ech ob pached, (Hisz tudja kend, hogy félek.)

Erre hívás nélkül közeledtem a két emberhez. Valami nagyon kemény szó volt az ajkamon, de meghökentem, ahogy a rebet az ablakon beszűrődő, alkonyodó naptól megvilágítva, egész közelről szemlélhettem.

Soha szebb, soha annyi tiszteletet parancsoló öreg embert nem láttam.

A szombat fogadására egészen fehérbe öltözködött. Fehér volt a haja és hosszan leomló szakállja; szemében csodás fény, arca valósággal sugárzott. Ilyen lehetett, ilyennek írják le híres nagyapját, Rabbi Mósch Teitelbaumot Sátoralja-Ujhelyen.

Ahogy feléje mentem, kit még addig meg nem szólított, a szokásos héber üdvözléssel felém nyújtotta jobbát. Visszaadtam a béke-üdvözlését és szóltam: (Mindem szóra tisztára emlékszem.)

— Hallom, hogy a rebe fél. Odakünn is beszélnek, mert én már otthon is hallottam — hogy a rebe fél. De hozzá is teszik a kérdést: Hol a meszirasz nefes (a készség, hogy hitéért az életét is odaadja), melyet a jó zsidó a Semah olvasásánál minden nap magára vállal és melyet a rebetől el is várnak? A rebenek, ki olyan sokat tud, igazán nem kell elmondanom, hogy a talmud ehhez a szóhoz, hogy „egész lelkeddel“ (t. i.: szeresd az istent egész lelkeddel), azt a magyarázatot fűzi, hogy: akkor is, ha lelkedbe kerül, azaz akkor is, ha meg kellene hitedért halni.

A rebe meglepetten nézett rám, de egy árva szót sem felelt, csak a roshakoholnak mondotta: Reb Naftole! Gitsche ihr nem tsive. (Naftali mester! Feleljen kend neki.)

És reb Naftole felelt.

— Tudja meg kend, — hangzik hű fordításban a máramarósszigeti hitközségi elnök fölvilágosítása, — hogy a rebet és engemet azzal gyanusítottak, hogy azt a holttestet mi szereztük, mi szállítottuk. Meg is jött a parancs, hogy elfogjanak bennünket. És ha Várady Gábor, kit az Isten áldása érjen, közbe nem lép, el is csuktak volna bennünket. Képzelterti ezután, mennyire félünk és hogy mennyire kell vigyáznunk magunkra.

— Ezzel nem árukt el titkot, elnök uram, — szóltam erre. — Tudtam én azt. (Bevallom itt, hogy füllentettem, mert én azt nem tudtam. De a helyzet úgy kívánta, hogy titkoljam meglepetésemet, — mert a dolog meglepett — és hogy úgy tüntessem föl az ügyet, hogy semmi különös sincs abban, amit a roshakohol mondott.) Tudtam én ezt, de tudtam azt is, hogy ha a rebe abba a helyzetbe jut, hogy hozzájárulhat ahhoz, hogy fölt háritassék el Izrael becsületétől, akkor cselekedni fog és nem fog törődni sem azzal, hogy gyanusítják, sem azzal, hogy elfogják. Szükséges-e, hogy én a rebe előtt fölhozzam a MaHaRaM mi-Rajtenborg (Rottenburgi Rabbi Méir) példáját, ki önként választotta a börtönt, ahol meg is halt, midőn arról volt szó, hogy hite, népe érde-

* Tulajdonképpen: lemán Hassóm, azaz az Istenért!

kében cselekedjék? És ha elfogják a rebet? Hát aztán? A rebe talán ártatlanabb, mint az a szerencsétlen 18 zsidó, ki a nyiregyházi börtönben szenved?

A szerencsétlen áldozatok említésére a rebe szeméi megteltek könnyel. Leült, karját az asztalon lévő nyitott Szóharra támasztotta, fejét a karjára tette és hangosan zokogott.

Megrázó egy pillanat volt.

— Világ Ura! — hangzott a rebe siró szava, — mikor távolított el ezt a szégyent Izrael nevétől? Miért tűröd, Mindenható Isten, hogy népedet, mely a Te szent Tórádat hirdeti, ilyen ocsmány bűnnel vádolják?

A chasszidizmus költészetéből

Jakob Jichok, a lublini.

Az öreg tanító legendája.

Távoli város felé utazott egyszer Rabbi Jakab Jichok a lublini rabbi, és a tanítványai elkísérték útjában.

Péntek dél volt már és közel kellett, hogy legyenek a célhoz, amikor egyszerre utelágazáshoz értek.

A kocsis megkérdezte:

— Merre hajtsak?

A rabbi azonban nem tudta megmondani s ezért így rendelkezett:

— Ereszd meg a gyeplőt és bizzad a lovakra, hogy merre akarnak menni!

Igy is történt.

Nemsokára feltűntek egy kis város első háza. Csakhamar kiderült azonban, hogy nem ebbe a városba igyekeztek.

— Itt nem szabad felfednetek; ki vagytok? — rendelkezett a lublini.

— De akkor hogyan jutunk majd szombaton lakáshoz, meg ételhez, uram? — kérdezték a tanítványok.

A caddik ugyanis, még mielőtt az este beállott, mindig szétosztotta a szegények között, ami pénzádományt napközben hozzá hoztak.

— Menjünk csak az imaházba — felelte a rabbi. Ott bizonyosan akad a háziurak között olyan, aki szombati vendégül elfogad bennünket,

Igy lett.

Az imaházban a rabbi olyan sokáig imádkozott, hogy végül majdnem magára maradt.

Amikor fölemelte fejét, a szoba végében már csak egy töpörödött öreg emberke időzött, aki nyolcvan esztendő is megvolt s megkérdezte tőle:

— Hol töltöd az ünnepi estét?

— Sejtémem sincs róla, hol? — felelte a caddik.

— Menj csak a vendégfogadóba és szombat elmúltán majd gyűjtést indítok számlád kifizetésére — ajánlotta az öreg.

— Nem megyek a vendégfogadóba — mondotta Rabbi Jakab Jichok — mert ott nem mondhatom el a gyertyagyújtási áldást.

— Az én házamban csak egy kevés kenyér meg bor akad — kockáztatta meg némi vonakodással az öreg.

— Nem vagyok falánk — szólt a lublini és együtt mentek el az imaházból.

Otthon a bor és kenyér áldása után, megkérdezte az öreg:

— Honnan való vagy?

— Lublinból jövök.

— Akkor hát láttad a híres rabbit is?

— Láttam.

Az öreg hangja megremegett:

— Beszélj nekem róla.

— Miért akarsz hallani a rabbiról? — kérdezte a caddik.

— Ifjkoromban tanító voltam — beszélt az öreg —

és ő növendékeim közé tartozott. Nem sikerült felfedeznem benne rendkívüli képességeket. De később értesültem, hogy nagy ember lett belőle. Amióta ezt tudom, minden héten bőjtölök egy napig, hogy így érdemesnek találtsam arra, hogy még egyszer színe elé kerüljek. De Lublinba nem utazhatom, nem futja a jövedelmemből s gyalog sem kelhetek utra, mert gyenge vagyok már és nagyon öreg...

— Emlékszel-e valamire a lublini rabbi gyermekkorából? — kérdezte most a rabbi.

— Keresnem kellett őt napról napra — mondotta az öreg. — Az iskolából mindig megszökött. De később magától jelentkezett. Csavargásáért bizony meg is vertem néha. És egyszer kilestem a titkát. Utána mentem. És láttam, hogy az erdőbe tér s egy hangyaboly mellé telepedve, ekként beszél a susogó lombok közt az ég felé: Halljad Izrael, az Örökkévaló, a mi Istenünk, az Örökkévaló egyetlenegy! Amióta ezt láttam, nem emeltem többé kezét rá.

A lublini ebben a percben megértette: miért hozták a lovak őt ebbe az idegen városba? Főlemelkedett ültéből s így szólt:

— Nézz reám! Én vagyok az, akiről kértél, hogy beszéljek. Én vagyok a lublini rabbi.

A kis öreg elájult erre a szóra s csak nagynehezen ért ismét magához.

A szombat elmúltával a caddik tanítványaival egyetemben elhagyta a várost.

A kis öreg elkísérte, amíg csak el nem fáradt, azután visszafordult s csendesen hazaballagott.

Otthon pedig az ágyának dőlt és meghalt.

A rabbi aki folytatta útját, ezalatt társaival együtt egy másik helységbe ért, betért a kocsmába s vacsorája elköltéséhez fogott.

Egyszerre azonban letette a kést s a villát s körülbelül ugyanakkor, amikor a másik városban az öreg tanító lelke elszállt földi porhüvelyéből, megindult hangon így szólt:

— Fiaim, visszafordulunk. El akarom temetni öreg tanítómat...

Slajme

(Kép a falumból.)

Irta: Futó Gyula.

III.

— Ne kérdezz sokat. Szedd le a födeleket!

Nagyszerű látvány tárult eléjük. Szép, nagyszemű babok szorongtak a fazekakban. A babok — a jó, sok zsírban dédelgetett babok — nem voltak egyedül. Töltött libanyak, füstölt és egyéb kövér husok feküdtek a babok között s itt-ott egy-egy tojás — a tojások tojása — a sólettojás szorongott. Ezek a drága eledelék péntek estétől szombat délig együtt voltak, átitatódtak egymás ízétől és e keveredésből származott az az égi eledel, melyet őseink sóletnek neveztek el.

— Ne bámészkodj, hanem egyél, — rivalt a tenőr Slajmera.

— Nem lehet, még nyers a sólet.

— Kinek kell sólet? Füstölthust keress, te mafla, Haza és viszünk belőle.

Hogy mennél nagyobb legyen a zsákmány, Sólem meglepő ügyességgel a fazekak legnagyobb részét a kere ügyébe eső hosszú kampóval gyorsan kivonszolta a kemencéből. Slajme pedig egymás után szedegette le róluk a fedeleket. Már nem gondolt se vétkezésre, se semmire, csak arra, hogy egyszer Isten igazából jól fog lakni finom füstölt hussal, amit olyan nagyon szeretett s amelyből Braunéknál mindig csak egy fogra válót kapott. Álmennak

Lyoni selymek, angol gyapjúk, francia granadinek és batisták fel-

◆ ◆ Művészi díszek mellett. ◆ ◆

Szöllősi és Ráimán

selyem- és szövésüzem,

Budapest, IV., Rákos-hegyi út 15. (Egykoron a szőlő)

vélte az egészet, olyannak, mint amikor azt álmodta egyszer, hogy temételen fehér ezüst hatost talált az utca porában, annyit, hogy hamarjában össze se tudta söpörni.

Sólem körülnézett a műhelyben és azon gondolkodott, miféle edényben cipeljék haza a zsákmányt, Slajme éppen le akarta nyelni a várva várt, az első nagyszerű falatot, amikor a folyosó felől lépések hallatszottak.

— Meneküljünk! — kiáltott Sólem, — jön a pék!

Slajme szájában a le nem nyelt füstölt hussal az ablakhoz rohant, barátja utána. Mint az elhajított kő, úgy röpültek ki az ablakon. Nagyobb baj nem történt, csak a térdét vágta a kis bocher az ablakdeszkába, a tenorista feje pedig az ablak keresztfájába ütközött, ami nem okozott neki más sebet, mint hogy a kalapja lerepült. Nem előre az utcára, hanem — természetesen — hátra, a műhely padlójára repült.

A közeli házak egyikében laktak. Versenyt futva, nagy zibálások között kapujok alá értek. Sólem kétségbeesetten pöre fejéhez kapott s így kiáltott fel:

— Végem van. Elveszett az egyetlen kalapom! Miben fogok holnap a kórusban énekelni? Pákoson csak a saját kalapjában énekelhet az ember s nem mint más felvilágosodott helyen, hatszögletű fekete sapkában. Inkább ütöttem volna véresre a fejemet; a seb begyógyult volna, de honnét tudjak holnapig kalapot gyógyítani a fejemre? Slajme, ennek te vagy az oka. Ha nem volnál olyan szemil, mint amilyen vagy, hát legjobban szeretnék képen törülni.

Slajme, a nagy vétkező, összetörve állt barátja előtt. Szepegve mondta:

— Igazad van. Én vagyok mindennek az oka, de hisz még csak nem is vacsoráztam. És mi lesz a sok sólettal? Vajjon megtalálja-e majd minden fedél, amit levettünk, a fazekát?

IV.

A kalap nélküli tenorista és a vacsorázatlan bocher lábujjhegyen, halkán, úgy osont be otthon a Gitli néni hátulso szobájába, mint két valódi tolvaj. Pedig nem történt egyéb, mint hogy az egyik egyetlen kalapját vesztette el, a másik meg a térdkalácsán sérült meg. Slajme sietve az ágyba bujt, a kettejük ágyába, mert a hátulso szobában, mely a Gitli néni szabófiának műhelyéül is szolgált, csak egy ágy volt, társas ágy, melynek nehéz három forintnyi havi bérének megfizetése körül Gitli néni állandó küzdelmet folytatott ifju bérlőivel.

Ennek a puhafából való, barnára festett, ládaszerű fekvési alkalmatosságnak fedele is volt. Miért ne lett volna? A háznak is van fedele, miért ne lehetne az ágnak is? Kellett, hogy legyen, mert az ágy tetején a Gitli néni fia, a Samu, kacabajkákat szokott szabni.

A kacabajkákat, falusi asszonyok téli felső gunyáját, Samu őszkor és télen, amikor igen sok dolga akadt, már kora hajnalban kezdte szabdalni. Ilyenkor az ágy fedele a két felsőci alvó fölé került. Fent a szabászoló dübörgött, lent pedig a felsőciek nyugodtan horkoltak.

Slajme a futás után összehúzódott az ágyban, mukanni sem mert. Bűnösnek és a kalapszerencsétlenség okozójának érezte magát. El is felejtkezett róla, hogy éhes, éhesebb, mint valaha. Sólem közben a sötétben leült az asztal mellé egy székre s a nagy szaladásban szétszilált gondolatait igyekezett összeszedni. Azon töprengett, hogyan fog holnap a templomba menni, amikor nincsen kalapja. Mi lesz a kórusral? Ki fogja a tenort fujni? Ha nem lesz ott idejében, elküldenek érte. Látni fogják, hogy nincs semmi baja, de kalapja sincs. És miért nincs kalapja? Itt fognak a bajok kezdődni...

HIREK

Azon igen tisztelt vidéki előfizetőink lappéldányához, akiknek előfizetésük június hó 15-én és július hó 1-én lejár, befizetési lapot mellékelünk és kérjük, hogy az előfizetés megújítása iránt idejekorán intézkedni sziveskedjenek, nehogy lapunk szétküldésében fennakadás történjék. Helyben, szokás szerint, a kiadóhivatal számozott elismervénye ellenében, pénzbeszedőnk szedik be az előfizetési összeget. Előfizetési ár: egész évre 600 kor., félévre 300 kor.

EGYENLŐSÉG kiadóhivatala.

— A pesti izr. hitközség közgyűlése június hó 29-én lesz.

— Záróünnepély. Az OMIKE Mensa Academika és az OMIKE képzőművészeti iskola június 15-én (csütörtökön) d. e. 11 órakon tartja záróünnepélyét az OMIKE helyiségében (Rákóczi-ut 17). Az elnöki megnyitót dr. Baracs Marcell, az ünnepi beszédet dr. Hevesi Simon tartja. — Dr. Weiller Ernő a mensa-academika, Barta Ernő pedig a képzőművészeti iskola működéséről mond beszámolót. A záróünnepély után a képzőművészeti iskola növendékeinek munkáiból rendezett kiállítás és az ifjuság étkezésének megtekintése következik.

— Kettős lakodalom. A magyar zsidóság egyik kitünősége: Zerkovitz Emil miniszteri tanácsosnak a háza gyönyörű családi ünnep színhelye volt vasárnap délelőtt. Zerkovitz Emil és a felesége ezüstkodalmukat ünnepelték, leányuk: Agnes pedig ezen a délelőttön kötött házasságot dr. Huszár Lászlóval. A fiatalokat dr. Adler Illés főrabbi eskette, aki a hozzájuk intézett beszédében rámutatott arra az emberszeretettel és önfeláldozó készséggel teljes működésre, amelyet Zerkovitz Emil tengeren túl is minden alkalommal kifejtett segítségére szoruló honfitársai érdekében. Ezután dr. Hevesi Simon adta áldását az ezüstkodalmas párra és szárnyaló beszédében méltatta azt a lángoló hazaszeretettől és a legszebb zsidó erényektől sugallt munkát, amelyet Zerkovitz Emil nemzetünk sorsdöntő óráiban fejtett ki, még pedig eredménnyel, hazája érdekében. A kántor tisztjét a szertartásokon Lazarus főkántor töltötte be. A két pár a Dunapalota földszinti termében fogadta a társadalom ama kitünőségeit, akik üdvözlésükre megjelentek. A családi ünnepre a világ minden részéből körülbelül három-ezer üdvözlő levél és távirat érkezett s az üdvözlők sorában megjelent a politikai, irodalmi, pénzügyi, kereskedelmi világ legtöbb előkelősége.

— A lipótvárosi imaház-egyesület június 22-én (csütörtökön) d. u. 5 órakor tartja közgyűlését a hitközség székházának dísztermében (Sip-utca 12). Napirenden lesz többek között az egyesület Csáky-utca 3. szám alatti imaházának a hitközség kezelésébe való átadásának ügye.

— Magasabbbrangu állami tisztviselő a VI. fizetési osztályban, kit zsidósága miatt erőszakosan küldtek nyugalomba, bárminő állást keres, mert két gyermekével együtt nem tud megélni nyugdíjából. Címe a kiadóhivatalban. Kérjük a hitfeleket, álljanak az üldözött kitünő hittestvér rendelkezésére.

— Iparostanoncok záróünnepélye. Az Omike kulturothona, dr. Frisch Armin kezdeményezésére még az ősszel mozgalmat indított a zsidó iparostanoncok vallás-erkölcsi nevelésének intenzív fokozása érdekében. Az ügy szolgálása érdekében a IX. kerületi templomkörzet tanfolyamot rendezett, amely június 3-án, szombaton este tartott záróünnepélyvel fejeződött be. Az ünnepélyen a körzet és a négyelet elnökségén kívül a Kulturothom képviselője és dr. Lederer Sándor hitközségi elnökhelyettes is megjelentek, kit a bensőséges és megható istentisztelet után dr. Zahler Emil körzeti elnök üdvözölt. Megható volt az a jelenet, midőn Zahler doktor a növendékek szűnni nem akaró ovációja közt köszönte meg a hölgybizottság tagjainak: Löw Sándornénak, Rosner

Modern postiches
(Hajpéldányok)

PIECHNIK ÉS MECHTL. Hennée-pasta
IV., Váci-utca 2. sz., földemelet
Telefon: 31.

hajfestés

Rudolfinának, dr. Farkas Józsefnének, Neumann Armin-nének, Rosenbergnének, dr. Gábornénak, özv. Glücknének, Krausznének, de különösen Hoffmann Samunénak, ennek az áldottlelkű és a körzet minden szegényét, minden elhagyottját egyforma szeretettel szívébe foglaló nagyszónynak és a többi lelkes hölgynek azt az eléggé alig méltányolható szeretetteljes kedvességet és anyai bánásmódot, mely a szombat estéket az eddig magukra hagyott és a rideg élet küzdelmeibe oly hamar kitaszított ifjúság számára soha nem felejtendő ünnepekké avatta. Válaszában dr. Lederer megállapította, hogy a zsidó hitélet mélyítésére és erkölcsi erejének erősítésére irányuló törekvéseiben a páva-utcai templomkörzet közönsége mindenkor megértő támasza és segítője volt és ez a tanfolyamot záró ünnepség volt a sebuothi diszben pompázó templom legszebb virága, mely gyökereit hálás, fiatal szívekbe mélyesztve, soha el nem hervadhat. Sándor Illés hitoktató záróbeszéde után az ifjak a körzeti polgárság áldozatkészségéből dus vacsorához ültek.

Szemző Miklós.

— Rózsáünnepély. A VII. ker. leányegylet szombaton este a városligeti Galambos-pavillonban nagysikerű Rózsá-ünnepélyt rendezett. A helyiségeket teljesen megtöltő előkelő közönség soraiban ott láttuk Vázsonyi Vilmosnét, Benedict Henrik professzort, Klein Eleket, a Vac elnökét, Blücher József főtanácsost, a VII. ker. Nőegylet részéről Grünfeld Miksáné elnököt és Fabriczky Lipótnét és másokat. Az estély jól sikerült műsorral kezdődött, amelynek során a Dalcrose-iskola növendékei, Dózsa Jenő, Bársony Dóra, Sárosi Mihály léptek fel. A rózsákkal díszített kerthelyiségben folyt le az ünnepség második része, amely mindvégig a legkellemesebb hangulatu volt. Az ünnepség jövedelmét a szünidei gyermektelep akciójára fordítják. A rendezőség élén dr. Glück Piroska, Sebestyén Nóra és Lili, Büchler Mancsi, Kaufmann Aranka állottak.

— A tutajosok. Mesterünk, néhai Szabolcsi Miksának megrázó erejű írása a tisztaeszlári pörről széles rétegek figyelmét és érdeklődését kelti föl. Nyilvánosságra került írása nyomán varázslatos emlékek élednek föl abból az időből, amikor a hazugságok és kegyetlenkedések eszközeivel támadtak az ország zsidóságára és akarták a világ szégyenpadjára sodorni. A rágalomokkal szemben hősiiesen küzdöttek meg a zsidók és a mai páratlanul keserves napokban erőt és kitartást ad az elmúlt megszenyítés idejéből való harc emléke. A tutajosok históriájáról érdekes adalékot kapunk Adorján Miksa uradalmi tisztől, aki lapunk főszerkesztőjéhez a következő levelet intézte:

Mélyen tisztelt Főszerkesztő Ur!

Mint az Egyenlőség lelkes hive, nagy érdeklődéssel olvastam b. lapja ma érkezett számában „A szigeti tutajos titka” című visszaemlékezés első fejezetét.

Nekem ez a visszaemlékezés roppant érdekesnek ígérkezik azért, mert boldogult édesapámtól, ki abban a megtisztelő szerencsében részesült annak idején, hogy az Ön nagynevű édesapjának, bold. Szabolcsi Miksa szerkesztő urnak segítségére lehetett a szeklencei tutajosok kihallgatásában, sokat hallottam gyermekkoromban erről a históriáról, melynek színhelye a Huszt-tal szomszédos Szeklence nevű rutén község volt.

Nem tudom, lesz-e szó a visszaemlékezésben néhai jó apámról, Aizikovits Bernátról, ki büszkén emlegette azt az időt, amikor ő együtt dolgozott Szabolcsi Miksával, akit pedig az akkori máramarosi hitsorsosok mint „neológ”-ot és „Pester Dátsch”-ot meglehetősen bizalmatlanul fogadtak és csupán szegény apám — felismerve a Szerkesztő ur működésének óriási horderejét — aietett a segítségére és kettőjüknek sikerült is a Szeklencén lakó tutajosokat (akik Solymosi Eszter holttestét megtalálták) igaz vallomásra bírni. Vallomásuk lényegesen eltért a Nyíregyházán — szörnyű presszió alatt — megtett előző hamis vallomásuktól, sőt egy zsidó vallású tutajos társukra nézve is fontos vallomást tettek, kifejtve róla, hogy őt is különféle testi kínzásokkal kényszerítették, hogy társaival egybehangzóan valljon.

Ezen jegyzőkönyvet akkor a Huszt-on lakó szeklencei körjegyző, Bónis Bernát vette fel, aki néhai apámnak igen jó barátja és liberális gondolkodású ur volt...”

Elégtétel az Egyenlőségnek

I.

Igen tisztelt Szerkesztő Barátom!

Felháborodással olvastam a „Mult és Jövő” legutolsó számában a pesti izr. hitközség kulturszociális ügyosztályának május 25-iki üléséről szóló „tudósítást”, mely annak lefolyását meghamisítva adja elő és a valóságnak meg nem felelően kommentálja.

Valótlan, hogy Önt a helyettes előljáróságából „kibuktatták” volna. Ezzel szemben az igazság az, hogy a hitközség tisztújító közgyűlése után én nyomban felkerestem Önt, hogy vállalja újra ezt a tisztséget, melyet annyi hozzáértéssel, igyekezettel és sikerrel töltött be. Ön már akkor elhárította ezt magától és így nem maradt más hátra, mint az, hogy éppen a május 25-iki ülésén napirend előtt méltassam az Ön érdemeit és jegyzőkönyvi köszönettel fejezzük ki Önnek nagy elismerésünket.

Valótlan, hogy Ön helyettes előljárói tisztségét valaha is lapja céljaira felhasználta volna, valótlan, hogy a bizottságban valaha is valaki elégedetlen lett volna az Ön működésével és természetesen teljesen rosszhiszemű és valótlan állítás, mintha a május 25-iki ülésen bárki is megelégedését fejezte volna ki az Ön „kibuktatásán”.

Szinte érthetetlen, hogy az ülés lefolyásáról egy lap olyan „tudósítást” közöljön, mely a tényekkel homlok-egyenest ellentétben van. Csak a legmélyebb elítéléssel vehetem tudomásul a jóhiszemű olvasók megtévesztésére irányuló elitévelődést.

Maradtam szíves üdvözléssel, kész hive

Dr. Eulenberg Salamon

a kulturszociális ügyosztály előljárója.

II.

Az EGYENLŐSÉG tekintetes szerkesztőségének

Budapest.

A „Mult és Jövő” című lapban özv. Komáromi Sándorné aláírásával megjelent levélre kötelességemnek tartom a következő tényeket megállapítani:

Dr. Szabolcsi Lajos ur, az Egyenlőség főszerkesztője, teljes ellentétben a levél idevonatkozó tartalmával, a legbuzgóbb tevékenységet fejtette ki a „Komáromi Sándor Emlékbizottság” létesítése körül és egyike volt azoknak, aki engem ismételtén felkért arra, hogy a bizottság elnöki tisztségét vállaljam. Dr. Szabolcsi főszerkesztő ur nemcsak résztvett a bizottság alakuló ülésén, hanem azonnal az érdemleges tárgyalás megkezdésével mint első felszólalt és bejelentette, hogy az Egyenlőség soha meg nem szűnő hálával Komáromi Sándor emléke iránt, özvegyének 12.000 korona évi tiszteletdíjat biztosított élete fogytáig. Dr. Szabolcsi Lajos főszerkesztő ur azóta is meleg érdeklődéssel támogatja a bizottság munkáját és amidőn az utóbbi időben szóvá tettem nála, hogy a sir-emlék ügyében nagyobb szabású akciót szeretnék indítani, a legmelegebb készséggel kijelentette, hogy az Egyenlőség e célra rendelkezésre áll.

Az emlékbizottság nemes célja érdekében sulyt helyezek arra, hogy ezen tényállás ismert legyen és ez okból kérem jelen soraim szíves közlését.

Kiváló tisztelettel

Dr. Lederer Sándor

a „Komáromi Sándor Emlékbizottság” elnöke.

Mi megnyugvással fogadjuk az elégtételt, melyet az Egyenlőségnek a levélíró urak nyújtanak.

Több mondanivalónk nincs e tárgyban.

— Egy talmudista kérelme. Weisz Adolf talmudtudós, beteges ember, kinek tizenegy gyermeke eltartásáról kell gondoskodnia, súlyos helyzetében hittestvéreinek támogatásáért esedezik. Címe Újpest, Király-u. 28.

— Segítségét kér Poltzer Fülöpné epileptika, histeriás asszony. Teljesen magára van hagyatva és gyermekét meg öreg édesanyját is el kell tartania. Végtelen nyomorúsággal küzd. Segítségét kér.

Nyíregyházi Park-Sanatorium

Üdögkúti út 76.

gyógy- és ideges betegek részére. — Nyári hónapokra még előjegyzést elfogad

— Hymen. Lehr Elemér (Pécs) és Jung Malvin (Szigetvár) múlt hó 28-án Pécsen házasságot kötöttek. — Minden külön értesítés helyett.

Fényes esküvő volt június 11-én a rombach-utcai templomban. Feldmann Mózesnek, a közszeretethen álló rabbinak, a rabbiság hármaskollegiuma elnökének leányát, Bellát vezette oltárhoz Berger István nagykereskedő. Nagy és díszes közönség zsufolásig megtöltötte a fényesen kivilágított és feldíszített templomot. Ott voltak dr. Lederer Sándor hitközségi elnök vezetése alatt a hitközség előjárói, a választmányának és képviselőtestületnek számos tagja. Az ifjú pár frigyét maga az apa áldotta meg. A fényes esküvői ünnepség után a hitközség díszterében volt a gratuláció, hol a Feldmann, Adler és Urbach rokon-családoknak több mint ezer tisztelő fejezte ki jókívánságait.

Glück Vilmos, Glück Bernát budapesti borkereskedő fia, június 14-én tartotta esküvőjét Königshöfer Bettyvel Ansbachban (Bajorország).

— A gyönyörű kvintett. A kurzus piszkos hullámai sohasem érték el Nyíregyházára. Békességes, összetartó munkában éltek egymással a vallásfelekezetek és ennek főlemelő megnyilatkozása volt a város kereskedelmi iskolájának fölavatása alkalmából rendezett ünnepély. A város minden számottevő, tényezője jelen volt és az iskolát megáldó lelkészek sorában Bernstein Béla dr. főrabbi is fekkolt beszédet mondott. A papok áldásosztása után Schack Béla dr. főigazgató lépett a szószékre és a következőkép kezdte beszédét: Elhangzottak az egyházak áldásai, elhangzottak gyönyörű kvintettben. Mindnyájunk egy Istene kedvtelve tekint e harmóniára...

— Az újhelyi rabbi beiktatása. A sátoraljaujhelyi orthodox hitközség értesíti híveit, hogy Fellner Joel főrabbit nem június 27-én, hanem tamuz 15-én, vagyis július 11-én iktatják be új állásába.

— Értesítés. Értesítem a t. kartárs és hittanár urakat, hogy a fű és leány polgári, valamint középiskolák III. osztálya számára megírtam a zsidóság történetét, vallástani függelékkel együtt. A könyv már e hónap végén kapható több tankönyvvel együtt. Dr. Bernstein Béla Nyíregyháza.

— Hittanvizsga volt Zuglóban f. hó 11-én d. e. nagyszámu közönség jelenlétében. A zuglói templomban 130 sugárzó arcu boldog elemi iskolai zsidó gyermek számolt be kiváló eredménnyel az idei tanév tanulmányairól és zsidó érzéséről. Az oroszlanrész Fleischmann Ferenc hitoktatóé, ki páratlan lelkiismerettel és buzgalommal teljesítette példaadó kötelességét. A vizsga után Rózsa Károly igazgató, iskolaszéki elnök bucsuzott el a gyermekektől, megható szavakkal esztelte a zsidó gyermek hivatását. Majd Böhm Kálmán körzeti elnök 11 drb 500 koronás és Sziklós Géza 1 drb 500 koronás ösztöndíját, valamint az elnökség imakönyvadományát osztotta ki az arra érdemeseknek, de külön dicséretet azoknak, akiknek a nemesszívű adományból nem jutott. Meleg szavakkal köszöntötte Böhm Kálmán a megjelent szülőket és a boldog gyermekcsereget a további szorgalomra és igyekezetre buzdította. Ezután dr. Schmelzer Izsák rabbi bucsuzott a gyermekektől. A lélekemelő ünnepség a Himnusszal zárult.

— Leányavatás. Békéscsabán az elmúlt Sevuot ünnep első napján volt a leányok vallásos felavatása a templomban, amelyet az előző évi pünkösdkor vezettek be először. Huszonkét leányt avattak föl megható ünnepségek között. Farkas Ella leánygimnáziumi növendék kérte egy szépen előadott beszédben társnői nevében, hogy az Ur oltára előtt nyilvánosan vallomást tessenek zsidóságuk mellett. Erre dr. Silberfeld Jakab főrabbi avatóbeszéde következett, majd pedig az avatandókat hallgatták ki a zsidó hittudomány legfontosabb tételeiből. A kihallgatás után a fogadalomtétel következett, a melyet Ellmann Boris olvasott föl. Bárány Erzsébet és Gruber tanulók Csernichovszky és Bialik-verseket szavaltak, Siposs Klári gimn. tanuló pedig Kiss Arnoldnak leányavató-ünnepi imáját mondta el mély érzéssel. Az általános megelégedést keltő vallásos ünnepet Rosenthal főkántor éneke zárta be. A felavatott leányok a hitközségtől Róna Gusztáv tb. hitk. elnök buzgólkodására díszes imakönyveket kaptak emlékül.

— Halálozás. Özv. Bródy Zsigmondné e hó 10-én 69 éves korában elhunyt. A nemeslelt, áhítatosan széplelkű urinő a városmajori orthodox-szanatóriumban fejezte be szerény és vallásos életét, ahol még péntek délután teljes szellemi épségben gyönyörködött Szabolcsi Miksa posthumus elbeszélésében és este gyertyákat gyújtott a szombat tiszteltére, amelyen súlyos betegségéből minden szenvedés

nélkül megváltotta az Isten. Hétfőn helyezték örök nyugalomra férj mellé nagy részvét mellett, dr. Hevesi Simon főrabbi gyönyörű, magasztos beszéddel bucsuztatta. Az áldott emlékü elhunytban dr. Bródy Aladár postatakarékpénztári felügyelő, Bródy Mihály tanár, Bródy Márton postafőtiszt, Bródy László író édesanyját, Holló Márton újságíró és Fantel Sándor gyógyszerész anyósát siratja.

Özv. Eppinger Lipótné szül. Hainer Rozália Körömden 78 éves korában meghalt. Nagy és előkelő közönség gyászolja.

Lichtenstein Adolf volt sátoraljaujhelyi kereskedő 77 éves korában Sátoraljaujhelyen meghalt. A jámboreltű, a héber ismeretekben is jártasságu férfiú ezeltől szerepet játszott az újhelyi orthodox izr. hitközségben és több évig viselte a hitközségi iskolaszéki elnöki tisztséget. Temetése f. hó 9-én mind a három hitközség nagy részvétel mellett ment végbe. Az elhunytban dr. Lichtenstein Jenő ügyvéd, az újhelyi statusquo izr. hitközség iskolaszéki elnöke, dr. Lichtenstein Izidor miskolci ügyvéd és dr. Lichtenstein Armin komáromi ügyvéd édesatyjukat, Schweiger Áron sátoraljaujhelyi irodalgazgató pedig apósát gyászolja.

Platschek Sándor, a nagyatádi Chevra Kadisa éveken át volt elnöke, a hitközség választmányának tagja június 9-én 73 éves korában meghalt. A jámboreltű, nemes gondolkodású hittestvérünk példaképe volt a polgári erényeknek, mindenütt köztisztelőnek örvendett. Őt fia és egyetlen veje végigküzdötték a háborút és számos kitüntetést hoztak magukkal. Nagyatád egész társadalmának osztatlan részvétele mellett helyezték örök nyugalomra.

— Papné fogadtatás Szarvason. Hagyományos, szép fogadtatásban részesítette a szarvasi izr. hitközség a múlt hét vasárnapján esküvőjéről hazatérő papját, Friedmann Illlél főrabbit és feleségét, Rosenfeld Henrik hajai rabbi-hittanár leányát, Erzsikét. Az állomáson künn volt a hitközség és a Chevra díszes küldöttsége, kiknek nevében dr. Fisbein Soma elnök intézett mélytartalmu, gyönyörű beszédet az új párhoz. Majd özv. Mérei Miksáné elnöknő a Nőegylet küldöttségének élén az összes nők nevében klasszikus idézetekkel telt szép köszöntő kíséretében virágcsokrot nyújtott át az új papnénak. Hosszu kocsisorban kísérték azután haza a papi párt.

BELVÁROSI SELYEMVÁSÁR

Budapest, IV., Ferenciek-tere 4. (Irányi-u. sarok.)

Kizárólag selyemáruk!

Árúink jó minősége dacára
árúink olcsóbbak a legolcsóbbak

Dús választékban!

Minden kivételben!

Az V. kerületi templomkörzet

a nagy ünnepekre ideiglenes helyiséget bérelne, lehetőleg a Vigszinház környékén.

**Üzlethelyiség vagy
udvar, amelyet tetőzni
lehet, vagy üres telek,
a melyen ideiglenesen építeni lehetne.**

Szíves ajánlatokat elfogad

Hj. Stern Sándor, V., Lipót-körut 20

Műbútor

és perzsaszőnyegek vétele és eladása
LAX bútoraáruház Vörösmarty-u. 1. (Almásy-tér sarok)
Videkre csomagolás.

Gábor-füvevelőintézet

elemi és középiskolai bentlakó és
bejáró tanulók részére.

Telefon: 90-60.

Budapest, VI. ker. Munkácsy-utca 21. sz.

Nyári gyermeküdülőtelep

A BALATONNÁL ÉS A TÁTRÁBAN
Prospektus.

Menyasszonyi kelengyék, úri zefiringek

Székely Jenő —nél IV., Kammermayer Károly-utca 2.
(Szervita-tér sarkán) Telefon: 45-75.

Rebenwürzi Jakab מרדכי שאלמי

áru gyár, kolbász és füstölthús áruk, friss és száraz állap-
potban állandóan kapható. **Viszonteladónak** áren-
gedmény. **Nyaralók** postai megrendelését azonnal esz-
közlöm. Bpest, VIII., Lujza-u. 22. Telefon: J. 30-47.

HÜVÖSVÖLGYI ÉDEN-PARK

Café restaurant. 5 órás tea. A fővá-
ros legszébb magaslati uzsonnázója

Hüvösvölgyi Park-
Sanatorium mellett

525 K waltapaplan, finom clott- és pehely-paplanok,
átolgozások, kárpitos-készítmé-
nyek legolcsóbban csakis **KÖRNEREL M.** paplanosnál. Nagymező-u. 25.

Import **tüzifa** házhoz szállítva és
száraz lehordva kapható **K 324-ért**

Quitt illés és Társa

Telefon 85-54.

gőzfűtőjában Váci-ut. 64. szám.

Fényképezőgépek, prizmas távcsövek,
RADO, IV., Egyetem-tér 5. Vétel, eladás.
sportcikkek

Poloska és molyirtást

szénkéneggel teljes garancia mellett végez:

FISCHER VACUUM R.-T. VII., Dob-u. 90. Saját ház.
Tel.: J. 10-72, J. 90-80.

LISZT

legolcsóbb napi áron házhoz szállítva
Schönfeld Károly Budapest,
IX., Pipa-u. 4. (Közp. vásárcsarnok mellett).
Telefon József 34-80. Alapítva 1875.

NAPTÁR

Vasárnap, jun. 18., szombat 22., hétfő 23., kedd 24.,
szerda 25., csüt. 26., péntek 27., szombat 28. — Heti
szidra: Selach (M. IV. 13-15. f.). — Háftoro: Vajislach
Jehósua (Józs. 2. f.). — Ujhoid kihirdetése. Szombat
bejövetele 7 ó. 50 p., kimenetele 8 ó. 30 p. III. Perek.

Fürdőruhák

vásár

Salamonnál

NŐI DIVATOSZTÁLY:

Trice fürdőruha la minőség — — — — K 600
Gummi fürdősapka la minőség — — — — K 200
Fürdőcipő la minőség — — — — K 325
Muslin harisnya la minőség — — — — K 90

URI DIVATOSZTÁLY:

Fürdőnadrág la minőség — — — — K 375
Fürdőtricot előrendi minőség — — — — K 600
Gummi szallatás, amíg a létezik
tűt, szallatás — — — — K 200
Sima szőr vagy csikos francia sifon
ing, szallatás — — — — K 200
2 gallér hozzá — — — — K 100

Fátyol- és selyemharisnyák

az összes divatcipő színekben.

Kérjük kirakataink megtekintését!

Postai szétküldés utóvét nélkül

Salamon nagyruháza

Rákóczi-ut 40.

Kézen nagybeni osztály.

— Triesztből idedobog a magyar zsidó szíve. Meg-
ható levél hozott a héten Triesztből a posta szerkesz-
tőségünknek. *Springer Hermin* urhölgy egy 3000.— ko-
ronáról szóló csekket juttatott hozzánk a külföldön nyo-
morgó zsidó diákok részére. „Vajha nem volna már so-
káig szükség arra, hogy erre a célra gyűjtenünk kelljen.
Addig azonban minden hónapban a magunk kis ado-
mányával hozzá akarunk járulni a gyűjtéshez” — írja.
A 3000.— korona ugyanis egy havi-járadéknak a június
hónapra eső része, amelyet — *fejenként 5 lírát* — a kö-
vetkezők adományoztak: *Engel Mici, Weisz Rozina,*
Feiner Paula, Goldberger Fanny, Trischl Róza, Springer
Hermin asszonyok, Kollár és Breitner cég, Breitner Béla,
Vámos Ferdinánd, Bloch József, Breitner Zsigmond,
Széphegyi Bandi, Eppinger Lóránt, Spitzer Brunó,
Trischl Egon urak. Valamennyien Triesztből. A levélíró
megható szavakkal emlékezik meg róla, milyen szere-
tettel várják az *Egyenlőséget*. Miután a román megszállt
területen nem engedik be lapunkat, Triesztből ő küldi
mindig Temesvárra, rokonainak, az *Egyenlőséget*.
„Schück rabbi öröme határtalan volt — írja szószerint
— és a lap körüljárta az összes családokat.”

— A Pesti Izraelita Hitközség gazdasági bizottsága
folyó hó 7-én *Ledermann Mór* gazdasági előjáró elnök-
lete alatt tartotta alakuló ülését, amelyben egyúttal az
1922. évre szóló gazdasági költségelölirányzatot is letár-
gyalta. Beható tárgyalások után a bizottság a költségve-
tést magáévá tette azzal a kiegészítéssel, hogy a józsef-
városi templom helyreállítási költségeire póttólalag
500,000.— korona hitel beállítását javasolja. A köz-
ponti macoth-gyártás és árusítás kérdésében *Ledermann*
elnöklő előjáró rámutatott azokra a vis-major termé-
szetével bíró körülményekre, amelyek az idei husvétkor
zavart keltettek. A bizottság úgy a vonatkozó jelentést,
mint a gyár rekonstruálására vonatkozó elnöki bejelen-
téseket egyhangulag tudomásul vette és *Ledermann Mór*
előjárót ebben az ügyben is kifejtett önzetlen és önfelá-
ldozó munkásságáért a legteljesebb elismeréséről és fel-
tétlen bizalmáról biztosította.

— *Bernstein Béla dr. jubileuma.* Sovuoth második
napján különös jelentősége volt dr. Bernstein Béla nyir-
egyházai főrabbi ünnepi beszédének. Ez a nap 30-ik év-
fordulója első vendégszónoklatának, amelyet Szombat-
helyen tartott és amelynek hatása alatt az utolsó vizsgái
előtt állott jelöltet a szombathelyi izr. hitközség pap-
jává választotta. A hosszú idő elmúltának dacára hiva-
tása iránti rajongó lelkesedése ifjúkori hévvel és erővel
nyilatkozik meg tetteiben. Jubileuma alkalmából a
tudós, nagynevű pap hitközsége és más tisztelői részé-
ről számos üdvözlésben részesült.

— *Köszönet.* *Pick Dávid* elüszött izsáki kereskedő,
akinek hét gyermekes családja részére gyűjtést nyitot-
tunk az *Egyenlőségben*, ezúton mond hálás köszönetet
nemeslelkű olvasóinknak, akiktől eddig lapunk útján
25,617.— koronát kapott.

— Az egri zsidó hősök emléktáblájának leleplezési ünnepélyét június
20-áról bizonytalan időre elhalasztották.

— *Tanárszék,* ki a nyári hónapokban a Keleti-tenger mellé megy,
egy-két leányt magával vinne. Megkereséseket „V. O.” jellegre
a kiadótáblájába kér.

— A felsőmagyarországi zsidó hitközségek zsidó szervezetet létesítettek. Pöstyénben június 4-én és 5-én a felsőmagyarországi zsidó hitközségek volt kongresszusi és statusquo-tagjai kongresszust tartottak Oppenheimer Ferenc dr., a losonci hitközség elnökének vezetésével. A jelenlevő harminckét zsidó hitközség megalakította a „Slovenskói zsidó hitközségek országos szövetségét”, mely a kormányzattal szemben képviseli azokat a hitközségeket, melyek eddig kongresszusiak, vagy statusquo árnyalatúak voltak. Az új szervezet kimondta, hogy a Sulchan Aruch alapján áll, székhelye Pozsony. Vezetőségében helyet foglalnak Guth érsekújvári, Lichtner pozsonyi, Jelinek nyitrai, Szilárd lévai, Spirer zsolnai, Wister vágujhelyi, Neuwirth kassai és Stark lipót-szentmiklósi hitközségi elnökök és Vajda losonci, Stein nagyszombati, Fischer trenseséni és Weizkopf rózsáhegyi rabbik.

A trianoni béke, a szétszakított magyar zsidóság katasztrófájának egyik következménye ez az új zsidó szervezet: a harmadik, mely a régi nagy-magyarországi zsidóság töredékeiből felépült. A kolozsvári és szabadkai zsidó szervezetek után életbe lép most a pozsonyi is és ezzel kulminál az a fragédia, mely a magyar zsidóságot érte. — A negyedik zsidó szervezet, a csonka-magyarországi ősszel fog kiépülni a pesti hitközség kezdeményezésére, dr. Vátsongyi Vilmos vezetése mellett.

— A Lipótváros zsidóságához! Az őszi főünnepekre ideiglenes templomhelyiséghez szeretne jutni a lipótvárosi zsidó hittestvéreket, ajánljanak fel erre a szent célra helyiséget (a Vigszínház környékén), üzlethelyiséget vagy esetlegesen befedhető templomudvart. Bérelnének üres telket is. A zsidó szívhez appellálunk! Kérjük a kérdésben hittestvéreink támogatását. A körzet nevében: Stern Sándor (Lipót-körút 20.).

— Ha szoptatós anya habkávét iszik, gyermeke ideges lesz. Főzzön Szent István malátakávét.

— Oh! ezek a zsidók! A lipicai Wolffok, Försterek, Hallerek, Fanglerek és hasonló szép nevű fajmagyarok, kik egész életükben nem tudtak a magyarságért valami maradandót cselekedni és minden energiájuk az ártatlan és védtelen zsidó vallású magyarok elleni piszkolódásban és erőszakoskodásban merült ki, tanulhatnak a destruktív, idegen zsidóktól. Itt mutatunk nekik megint egy példát. Mintegy husz év előtt kivándorolt Budapestről Révai Dezső. Egy fillér nélkül, de annál több munkakedvvel ment neki — Ausztráliának, hová tíz évvel ezelőtt fivére, Révai Miklós is követte. Ott a két destruktív fiú Auckland nevű városban telepedett le és annyira konstruktív munkát végzett, hogy ma már az idősebb egy hatalmas kötszergyár és két nagy fizlet, az ifjabb pedig egy óriási áruház tulajdonosa. Csudaszép villájuk van a tengerparton s az ifjabb fivér egymásután nyeri az aranyérmeket a regattákon, így is becsületet szerezve a magyar névnek. Legutóbb decemberben egy napon 3 első díjat nyert. Közben fiúi szívükkel küldik haza adományait edes apjuk Révai Samunak, aki a báró Hirsch- és zsidó-nőegylet nyugdíjas tisztviselője.

— A Brit-Oszták Bank és Kereskedelmi R.-T., Wien, alaptőkéjét 700 millió osztrák koronára emeli föl. Minden két régi részvényre egy új vehető át június 16-tól 26-ig 1000 osztrák koronaért Bécsben az Intézet főpénztáránál és Budapesten az Angol-Magyar Banknál.

— A Részvénytársaság Villamos és Közhatalmossági Vállalatok számára cég közli, hogy a közgyűlés elhatározta, hogy a 4. számú osztályok részvényei június 9-től kezdve 50 koronával = 25 százalékkal váltassák le a Magyar Általános Hitelbanknál.

Magántanulókat

(ugy helybeli, mint vidékieket)
főlvételi-, javító-, összevont magánvizsgákra, érettségire
leglelküsimeretesebben, föltétlen sikerrel készít elő a

BANGÓ TANINTÉZET

Budapest, VI., Andrassy-ut 20.

Jegyzetek.

„Szenfírás a család és az iskola részére.”

I. kötet: A Tóra öt könyve

E. M. Lilien illusztrációival.

Ára ————— K 240.— Egész vászonkötésben K 400.—
Ered. fűtáskötésben K 300.— Egyszerű papíron — K 160.—
Egész finom papíron — K 300.— Fűtáskötésben — K 200.—
Legalkalmasabb jutalomkönyv. — Megrendelhető a kiadónál

Dr. Frenkel Bernát, VIII., Teleki-tér 5.

Ha üde, szép és tiszta arcot akar, használja a világhírt

Balassa-féle angol

ugorka-tejet

ugorka-szappant

ugorka-crémet

ugorka-poudert

a melyek hosszú szünetelés után újból mindenütt kaphatók
eredeti békebeli minőségben

KELETI J. BUDAPEST, IV. kerület,

Koronaherczeg-utca 17. szám.
Gyárt legelőkelőbb kivitelben: mulábkákat, műke-
zeket, sörvítőket, háskötőket, gumigöröcsé-
harisnyákat stb. Dus választék az összes beápolási
szükségletekben és műszerekben.

Adler szücs szőrmemegővő, alaskaróka,

szürke farkas stb. jutányos

VI. Király-utca 94. * * árban. * *

Fischmann Testvérek

kefeárúgyára

Budapest, V., Ügynök-utca 22.

SIRKŐ LÖWY-nél BUDAPEST

FŐ-UL. 88. (SALÁT HÁZ) TEL. 146-99.

Barmicve és nászajándékul könyvet és zene- művet RÚZITSKA O.-nál vegyünk. VII.

Károly-körút 9. Használt könyvet veszek

Aranyat, ezüstöt, briliánsot vesz és elad a legmagasabb napi árban

Friedländer Ármin arany és ékszerárú gyár VII. ker.
Dobány-u. 1/a. Templommal szemben.

BRILLIÁNSOKAT gyöngyöket, régiségeket Székely Emil Király-utca 51. mindenkinél drágábban veszek. TELEFON. (Teréz- templommal szemben.)

Gyermekek szünidei üdülő- telepe, Pestszentlőrinc-Nyaralón

Lilom-utca 82. Két holdnyi parkban. Szép és
sájnapi kirándulási hely. Tűztor, keleti uszoda,
dunai homokból strand, virágkertészet, val-
lások életmódra való nevelés, korrepetálás.
Tulajdonos Dr. Benda István úr. — Be-
vehet a telepen vagy Dr. Klein Aladár ügy-
vezetőnél, Budapest, Huszár-utca 8. szám.

Goldmann Mór

Budapest, V., Vilmos császártér 14. Ajtó: utcai szomszéd.
Hártya, könyv- és gyöngyár nagykereskedő.
(Kereskedőházban.)

BUTOROK ujak és használtak alkalmi eladása. Butorokat veszek is. ENGEL, Eötvös-utca 35., Szondi-utcánál. Telefon: 174-60.

Chapoux Robes
Robes Tailleur
Manteaux et Blouses

Sidy

Budapest, Kristóf-tér 6.
Telefon: 104-00.
Párisi modellek állandó kiállítása.

Tűzifát

legolcsóbb naplárón szállít **Nánási és Kálmán**
Gyár-utca 26. sz. Telefon: 118-45.
Ügynökök felvételnek!

Ezüst evőkészletek

kazettában, 12 személyes complet ezüst értékben nagy választékban.

Arany, ezüst, briliáns beváltás

SZIGETI NÁNDOR és FIA

Budapest, IV. ker., Múzeum-körút 17. — Alapítotott 1867.

HARISNYA

LUKÁCS és PÁSZTOR

Budapest, IV., Egyetem-utca 11.
(Gróf Károlyi-palotával szemben)

minden
cipő-
szímben

NAGEL ADOLF

zsák- és ponyvagyár és kölcsönző intézete

Budapest, V. ker., Arany János-utca 10. sz.

Gyárak: V., Balaton-utca 18. és VI., Bulcsu-utca 9.

Telefon: 35-92, 80-82, 104-10, 164-00, 112-79. Sürgőnycim: NAGELA.

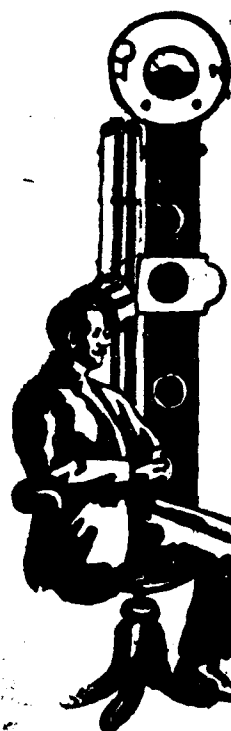
BUTOR olcsóbb és jobb mint bárhol, szolid kiszolgálás, díjtalan csomagolás

BEHR műaszialos Andrassy-ut 60.

Csengery-utca sarok.

Flóközlet nincsen.

!!! Ügyeljen a címre!!!

Dr. Réh Béla

Elektromágneses gyógyintézele

az összes modern villamos és sugaras gyógymódokkal

Bpest, VII., Vilma királynő-ut 13.

(Dr. Grünwald-szanatorium kertjében)

Gyógyít fájdalommentesen:

idegességet, álmatlanságot, fejfájást, szédülést, fülzugást, nagyothallást, idegzsábát, ischiást, benuásokat, gerinc-, szív-, gyomor- és bélbajokat, epekólikát, ágybavizelést, hajhullást, rheumát, köszvényt, ütő-
= érelmeszesedést stb. =

Kérjen prospektust!

== Telefon: József 26-24. ==

— A megszállott területeken illetőséggel bírók figyelmébe! Mindazok a nem csonkamagyarországi illetőségűek, akik folyó évi július hó 26-áig a belügyminiszternél, vagy az elsőfoku közigazgatási hatóságnál (Budapesten a városi tanácsnál) nem jelentik be, hogy magyar állampolgárságuk fentartását igényelni (optálni) óhajtják, azok, tekintet nélkül ezidőszertinti lakóhelyükre, minden további eljárás nélkül azon állam polgáraivá válnak, amely államnak fenhatósága alá a trianonl békeszerződés következtében illetőségi községük került és így azok Csonkamagyarországon idegenekké válván, esetleg innen a közigazgatási hatóságok által ki is utasíthatók.

A Pesti Izr. Hitközség azon szegénysorsu hitfeleknek, akik az állampolgárság fentartását célzó optálási jogot igénybe venni óhajtják, a hitközség titkári irodájában (VII., Sip-u. 12., I. em. 14.) felvilágosítást nyújt.

— Óvás! A pesti izr. hitközség előjárósága több oldalról hozzá érkezett kérdezősködésre közli, hogy a „Magyar izraelita hadirokkantak ipari és kereskedelmi r.-t. alakulóban” című vállalkozással semmi néven nevezendő kapcsolatban nincs, azt sem erkölcsileg, sem anyagiilag nem támogatja. Nincs tudomása arról sem, hogy a nevezett társaság altruisztikus célú tevékenységet fejti-e ki avagy sem. Mindenesetre valláserkölcsei szempontból elvetendőnek tartjuk, hogy egy üzleti vállalkozás pecsétjére a „Smá Jiszroel” szent ígét alkalmazza.

— Nyári megóvás Breittfeld szücsnél, Váci-utca 10.

— Réthy Mór dr. Junius 4-én nevezetes embert temettek el a nagykörösi zsidó temetőbe: Réthy Mór dr. holland gyarmati főtorzsorvost, akit kalandos, viszontagságos pályája végigvezetett Kisázsian s évtizedeken át tartott, magas méltóságban az indiai holland gyarmatokon s aki távol hazájától is megmaradt rendületlenül magyarnak s szívvel-lélekkel zsidónak. A nagykörösi híres Rothbaum-család sarja volt s a nagykörösi református lyceumban maturált eximis modo. Ötven év előtt került el Magyarországból. Temetésén testületileg megjelent a nagykörösi zsidó hitközség és szentegylet s a nevezetes halottat az egyházi szertartás befejeztével a nyílt sírnál, távollevő özvegye és árvái nevében unokaöccse: dr. Hoffer Lipót vármegyei t. főorvos bucsuztatta el lendületes és mélyenjáró beszéddel.

— Nemes példa. Az „Egyenlőség” tek. szerkesztőségének, Budapest. A lajosmizsei templom felépítéséhez én is szeretnék hozzájárulni az építkezéshez oly módon, hogy a szükséges vasanyagokból, ami raktárkészletemben van, 5000 korona erejéig rendelkezésükre bocsátom. Ha csak ennyivel fog hozzájárulni minden hazafias zsidó, úgy az elnyomatás idején önértetét és összetartását fogja bebizonyítani a zsidóság. Teljes tisztelettel Löwinger Béla.

— A Magyar Városi Bank megtartott közgyűlése a 12,163.797.02 koronát kitevő nyereségből 12%, vagyis részvényenkint 48 korona osztalék kifizetését határozta el, amely a bank pénztáránál, valamint a Magyar Jelzálog Hitelbanknál mai naptól kezdve kerül kifizetésre.

— Budaváry bukására. Az „Egyenlőség” tek. szerkesztőségének, Helyben. Sziveskedjék a mellékelt csekély összeget, 205 koronát, bármily jótékony célra abból az alkalomból tölem elfogadni, hogy Budaváryék listája Pestvidéken oly szépen elhasalt. Olyan nyugodt napjaik legyenek, mint amilyeneket ők okoztak embertársaiknak. Tisztelettel Egy pestujhelyi lakos.

— Szilbériál ezüst farkas jutányosan Breittfeld szücsnél, Váci-utca 10.

— Belvárosi Selyemvásár Áruháza (IV., Ferenciek-tere 4.) rövid fennállása alatt bebizonyította, hogy a legújabb selyemáru újdonságai minőségben a legjobbak és árban a legolcsóbbak.

Főszerkesztő: Dr. Szabolcs Lajos.

Felelős szerkesztő: Dr. Gedő Árpád.

Felelős kiadó: Gáspár Márk, igazgató.

KOMÁROMI HARISNYAÁRUHÁZ VI., Nagymező-utca 14.

Fürdő-tricot- és fürdő-kosztüm-újdonságok. — Andrassy-ut mellett. —

PÁLYAZATOK

Díjazás: Minden szó egysejri beiktatása 8 K, vastagon szedett betűkkel 10 K. Pályázatok befutása: Lipót-körút 28.

Az újszefti író, hítközseg pályázatot hirdet egy polgári és középiskolai hitoktatási állásra. Javadalmazás megegyezés szerint. Pályázati határidő június 30. Újpest, 1922 június hó 7-én. Dr. Kálmán Ödön elnök, dr. Lichtmann Mór titkár. 2213

A tályai orth. író, hítközseg metsző-előimádkozót keres azonnali belépésre. Kis családú 40 évnél nem idősebb, kellemes hangú egyének pályázhatnak. Fizetés drágasági pótlékkal heti 800 korona, szokásos mellékjövödelmek, természetbeni lakás, villanyvilágítással. Utiköltség csak meghívottak térítetik meg. Előjáróság. 2189

A kiskvárdai aut. orth. író, hítközseg kiváló előimádkozót keres. Elsőrendű sóchet ubódek előnyben részesül. Kort, családi állapotot és szigoruan vallásos előéletet igazoló okmányokkal felszerelt kérvények az előjárósághoz intézendők. Fizetés megállapodás szerint. Kiskvárda, 1922 június 6-án. Az előjáróság. 2204

A balassagyarmati orthodox író, hítközsegben a főkantori állás megüresedvén, ezt mielőbb betölteni kívánjuk. Ajánlatok működési és családi adatok hiteles igazolásával legkésőbb f. hó 30-ig kéretnek. A szolgálati, valamint a fizetési feltételek meghívás alkalmából foglagnak megállapittatni. Balassagyarmat, 1922 június 5-én. Weisz Ármán elnök, Lövinger József jegyző. 2214

Pénzbeszedői teendők ellátására is alkalmas 40 év körüli samesz felvétetik a VII., Bethlen-téri Templomegyesületnél. Fizetés megegyezés szerint. Jelentkezés délután 5-6 óra között, Bethlen-tér 2. 2227

A hajdunánási író, hítközseg iskolaszéke a lemondás folytán megüresedett államsegélyes tanítói állásra f. hó 24-iki határidővel pályázatot hirdet. Javadalmazás: lakbér, kertilletmény, törzsfizetés állami kiegészítéssel. Pályázhatnak okleveles író, tanítók kor és családi állapot megjelölése mellett. Menekültek vagy háborúviselték előnyben. Megválasztott köteles állását f. é. szeptember 1-én elfoglalni. Hajdunánás, 1922 június 6. Katz H. Ernő iskolaszéki elnök. 2231

Az aszódai kongr. író, hítközseg pályázatot hirdet azonnali belépésre egy második metsző-samesz állásra. Pályázhatnak 40 évnél nem idősebb sóchet ubódek és móhel képesítéssel rendelkező, kellemes hangú, jó előimádkozó magyar állampolgárok, kik a pénzbeszedést és a Chevránai a lieberer teendőket is vállalják. Fizetés: természetbeni lakás, fél sechita, évi 1200 korona törzsfizetés és 28.800 korona drágasági pótlék és rendkívüli segély. Dr. Hacker István hítközsegi elnök. 2235

ADOMÁNYOK. E héten beérkezett hozzánk: Tetszés szerinti klostásra: Singer Boriska Baja 100 K, özv. Schwartz Sámuelné Köröstaresa 60 K, Schwarz Józsefné Tatatóváros 200 K, Rotschild Vilmos és neje Kadarkut házasságuknak 25 éves évfordulója alkalmából adakoztak: Stern László Kadarkut 200 K, Zulzer Jenő Mernye 200 K, Zulzer János Somogyvár 100 K, Rotschild Vilmos 400 K, összesen 900 K, Weiner Vilmos Özd 200 K, Krakovics Sámuel 100 K, Weiner Szigmondné Szeged 200 K, Olvashatatlan aláírás 300 K, G. K. 20 K. — Zsidó vakok intézele részére: Molnár Gézané 200 K, Orován Adolf Abavásár 100 K. — Zsidó fiúvárház részére: Gábor Ila 100 K. — Magyar zsidó iskolai hallgatók részére: P. Ernő Pécs 200 K, író, hítközseg Heves 800 K, Horovitz Adolf Dunaföldvár 200 K, Laborcz Lajos 50 K. — Weiss Alice gyermekágyas-otthon részére: Zoltán Ödön kis fia hathónapos születésnapja alkalmából 200 K. — Orsz. Izraelita patronázs-egyesület részére: Wiesenberger Dávid és Fia Köbölkut cégük 40 éves fennállása alkalmából 500 K. — Szegény zsidó tanulók részére: Reich Sárboárd 36 K, Berkovits Beláné Eger 200 K, Bermann Ilona 100 K. — Külföldön tanuló magyar zsidó iskolai hallgatók javára: Dr. Bene Sándor ügyvéd 2000 K, Schiffmann J. Mózes adakozása az Erzsébetvárosi templomegyesületben fia barmcívója alkalmából 500 K, Schwab Jenőné gyűjtése Mindszent Deicht Bella és Teichner Artur, Deicht Riza és Schwartz Géza eljegyzésük alkalmából 3000 K, Baumgartner Paula 100 K, Hadl Izidor 100 K, Wiesenberger Dávid és Fia Köbölkut cégük 40 éves fennállása alkalmából 5000 K, Feldmann Izsóné bold. atyja halálának évfordulója alkalmából 250 K, Sámuel S. Katz Perth Amboy N. Y. (Amerika) 5 dollár = 4400 K, Schwarcz Mór Alsólendva 500 K, Kalocsai író, hítközseg és Szentegyet tagjainak adománya 2000 K, Barna Miklós Monostorapáti 200 K, Schwarcz Edéné Endrőd 50 K, Gerstmann Barta és Fischer Teréz gyűjtése Kohn Manci Pápateszér esküvője alkalmából 550 K, Strém Andor Nagykanizsa elhalálozása alkalmából koszorúmegváltás címen adományoztak: Barcsa Ignác és neje 100 K, dr. Erdős József és neje 100 K, Sas Lipót és neje 100 K, Antal Jenő és családja 1000 K, összesen 1300 K, Weiner József Özd 200 K, Wolkenstein Hermann Szekesfehervár 500 K, Springer Hermin Triquet gyűjtése júliusi részlet 5000 K (l. lapunk hírvetát), Sipos Ignác Békéscsaba 400 K, G. K. 100 K, Lukács Ernő 100 K. — Goldblatt Mór részére: Lemberger Vilmosné 1000 K, Hirschfeld Ármán 50 K, Benau Lipót 50 K. — Áttanum Sándor udvarfogóval hallgató részére: Lemberger Vilmosné 400 K, Spitz Boriska Mád 100 K, G. K. 150 K, Fehér Dávid Kecskamét gyűjtése 5000 K, Engel Nánor 200 K, S. M. 100 K, Weiss Adolfiné gyűjtése. Hozzájárultak: Weisz Adolfiné 400 K, Berger Henrikné 200 K, Fried Márk 100 K, Weiss Salamon 400 K, Fränkel István Csorda 200 K, özv. Kohn J. Gyuláné 100 K, összesen 4200 K, N. N. Tumbura 20 K, Fischer Gheza Nyiregyháza 200 K, Molnár Lajosné Mohács 250 K, Schwartz Sándor 500 K. —

Béla Ignác részére: Lemberger Vilmosné 300 K. — Erdős Károly részére: Lemberger Vilmosné 300 K. — Zsidó hadiövegyek és árvaok javára: Feldmann Izsóné bold. atyja halálának évfordulója alkalmából 250 K. — Ehez zsidó gyermekek részére: N. N. 500 K, Schwarcz Edéné Endrőd 50 K, dr. Weisz Manó orvos 200 K, Schillinger Gabika és Petike Elek 200 K, Bermann Ilona 100 K. — Magyar író, kézmű- és földműves-egylet részére: Fuchs Jenő a Fővárosi Söröző cégvezetője 500 K. — Özv. Kohn Jakabné részére: Klein Erzi Nyiregyháza 100 K, Politzer Árpádné 200 K, Dubovetz Emilné 200 K, Bermann Ilona 100 K, Lóránt 250 K, Spiller Lajos 50 K, Asztaltársaság gyűjtése 200 K, Fränkel Izidor 60 K, K. R. M. 150 K, Kohn Ilonka és Bözzi Szigetvár 150 K, Orbán Ignác és Társa Szentgotthárd 200 K. — Zsidó menza részére: Hellerné Földes Ilona gyűjtése Heller Árpád és Weisz Erna Hatvan eljegyzése alkalmából 700 K, Weinberger Dávid és Fia Köbölkut cégük 40 éves fennállása alkalmából 500 K, Nagyvárad író, hítközseg 1116 K, Sámuel S. Katz Perth Amboy N. Y. (Amerika) 5 dollár = 4400 K, Bergel Lipótné Zombor 600 K, Keszler Manci Zombor 500 K, Schwarcz Mór Alsólendva 1000 K, Radí Pálné Szentes bold. édesapja és nővére emlékére 100 K. — A legett bodrogkereszturi tanház részére: Biró József 400 K. — A lajossal templom javára: Goldfarb Flormánné 200 K. — Leitersdorfer Lajosné részére: Bien Samuné 50 K. — T. S. részére: Fischer Margit Egyházaradóc 100 K. — Lessauer Irén részére: Kovács Lászlóné Tapolca 50 K, Benedek Pál Tapolca 100 K.

Nyaralásra

(valamint egész tanévre) vállalkoz 2-3 gyermeket. Egész napi feltügyelet. Korrepetálás.

STRANDFÜRDŐ

Hizókura. Rituális konyha. — Lakás: Park mellett.
ELEK tanár, Szeged, Petőfi-utca 8. szám alatt.

Szobafestést, selyem, gobelin és brokát művészi kivitelben végez.

GRALITZER,

VII., Erzsébet-körút 44. Telefon: 95-38.

Poloskát

és bármilyen más férget petéivel együtt a legújabb szab. rendszer szerint radikálisan, jótállással kiirtja **Takács Ferenc** féregirtó vállalata. Thököly-ut 15. Kérem a pontos * * telefonszámra ügyelni: József 123-31. * *

Legszebb Legjobb Legolcsóbb

PAP LAN PAP LAN PAP LAN

kárpitosára, vas- és rézbutorgyára

Szőnyeg, pokróc, függöny
égy. és asztalterítők, gyermekkocsik, nyugatékak, leányzóba, előszoba- és kertibutorok, ernyők és sátrak minden kivitelben kaphatók

GICHNER JÁNOS

Budapest, Erzsébet-körút 20.
Nagy katalógust 25 korona ellenében postán küldök

Tükörfüveg, fedett tükrök és cimtáblákat

nagyobb méretben, legmagasabb árban vessz, épületüvegezés és portálüvegezés a legjutányosabban eszközöl MAROVICS épületüveges, Kaszásy-a. 14. Tel.: J. 134-K.

Fővárosi

CIRKUS

Városigeti
Telefon: 55-55.

Naponta este 10 óra

a fényes júliusi műsor.

Csillárók, szombat, vasár- és ünnepnap d. u. 4 óraor családi- és gyermekelőadás.

LEGELŐNYÖSEBB, BUTORVASÁR PARTOS-NAI

VII., Andrássy-út 52

Részek, obédők, uzsonnák, szalonok és egyes darabok. (Díjtalan csomagolás) (bejárt Eötvös-utca)

ZSÁK

Könyv, szalon, kávéház
SCHILLINGER MIKSA R.T.
Budapest, V., Radóczy-utca 7. sz.
Zsidó és pogánykönyvtár.

BRAUN IZIDOR

Budapest, VI., László-utca 8.

munkásfehérneműek, kötött-
szőnyöktárak nagyvárosokhoz

APRÓ HIRDETÉSEK

Hirdetési díjszabás: Minden szó egyszeri belkintása 7 K, vastagon szedett betűkből 12 K. Apró hirdetések felvétele: Lipp-körút 28. Jellegű levelek keifős borítékban gyanoda intézendők.

FREGOLIA ruhaszárító minden méretheben készen kapható és felelősséggel felszereltek. Breszlauer asztalosmester, Hunyadi-tér 7. sz. 2076

FÉNYKÉPEKET minden izlést kielégítően művészileg készít Kossak utóda, Komáromi, Kosuth Lajos-utca 12. Gyermek-, esküvői és családi képek. Telefon: 81. 2079

PAPLANOK. Vattáspaplanok, pelyospaplanok, matrácok nagy választékban legolcsóbban kaphatók Dorschovitz paplankészítőnél, Garay-utca 43. 208

VASBUTORT, RÉZBUTORT, gyermekágyat, gyermekkoszt, sodrony ágybetétet, matrácokat legolcsóbb gyári árakon szállít Klein Gyula és Társa vasbutorgyár, Dob-utca 53. sz. (Erzsébet-körút mellett). 2093

Ha PARÓKAT akar nagyon olcsón készíttetni vagy venni, valamint fonatokat, frizetteket, hajrészeket, úgy forduljon csakis Blau Malvinhoz Budapest, Király-utca 3. 2112

KÖZÉPKORU házvezetőnői állást keres magányos urnál. Stern V., Tátra-utca 4. fdsz. 7. 3395

JOBB házból való leányt keresek, aki jól főz szigorúan kóser háztartásba. Gazdaságban volt, vagy könnyebb varrást értő előnyben. Schwarcz Sándorné Kiskőrös. 2174

IZR. URI CSALÁD keres okl. tanítónőt, ki elemi és polgári gyermekeit magyar, német, francia és zongorára tanítsa. Cim: Friedländer, Debrecen, Hatvan-utca 37. 2203

S.-A.-UJHELYBE keresek izr. kisasszonyt, aki a háztartásban segédkezik. Kellemes otthon. Jó bánásmód biztosítva. Fizetés 800 K. Bemutatkozás V., Váci-ut 34. IV. em. 3. 3398

BENOSÚLNE feltétlenül csinos, finomlelkű, jó családbeli, 36 év körüli özvegy urinő üzletébe, (lehetőleg textilszakma) 48 éves elvált, gyermektelen, rutinizott kereskedelmi képzettségű volt magánhivatalnok, jelenleg ügynök. Jelige: „Intelligens, korrekt uriember”. 3386

JELES előmeneteli főgimn. VI. osztályu tanuló, vallásosabb zsidó helyen elvállalja 3 fű magánvizsgára vagy javítóvizsgára való előkészítését. Cim: Kupferstein Ábrahám Hajdunás. 2220

TEHETSÉGES üzletember benosúlne kisebb városkában lévő finomlelkű, vallásos zsidó családba. Oly családapák, kiknek kiváló szépségű, művelt egyetlen leánykájuk van, irjanak kiadókba „Férj és fű” jellegére. 2212

KERESEK egy nőten tanítót 3 gyermekhez, ki chumis, rási, gemorot tanítson, magánúton előkészítse elemi és első polgári tanára. Fizetés megegyezés szerinti. Ajánlatok Rosensamen Főné gazdálkodó Hencida, Kődob-tanya, Bihar megye. 2257

SAS MARCELL ingatlanügynöksége, Csengeri-utca 62/a Telefon: 112-54. Bérházak, villák, családi házak közvetítése. 3375

SZIGORU vallásos helyre házvezető szakácsné magas fizetéssel jó bánásmóddal azonnal keresetlik. Ajánlatok Fonföder testvére Békéscsaba. 221

VIDÉKI háztartásba kerestek egy a kóseriságot értő jó módos szakácsné. Ajánlatot kérünk Kun Miklós névre Káptalan-terenyre. 2219

EXISZTENCIÁT biztosító bármilyen állást keres munkaszerető volt köztisztviselő. Levelet: „Becsületes 33” jellegre a lap kiadókba vatalába kér. 2221

HÁZVEZETŐNÖKET, gazdasszonyokat, házikisasszonyokat, gyermekkisasszonyokat kitűnő bizonyítványokkal ajánl a Házvezetőnők irodája, Rákóczi-ut 53. 3383

NYARALÁSRA uri gyermekeket magához vesz vidéki intelligens család Balaton közelében. Gondos felügyelet, tejkura. Cim kiadókban. 2211

ÁLLÁST keres azonnalra 24 éves éves izr. főfősdívat szakmában Weisz Mihály Hódmezővásárhely, Kinizsi-utca 21. 2210

AJÁNLKOZIK vidéki uri családban szünetőre gyerekekhez VIII. gimnazista. Jelige: „Zongoraértő”. 2217

HÁZASSÁG céljából keresem 38 éves, hajadon, kinevezett állami tisztviselő havi 5000 korona jövedelemmel, 20 évi nyugdíjkepeszséggel, Belváros legelőkelőbb helyén 3 szobás elegánsan berendezett komplett utcai lakással, békebeli teljes kelengyével ellátott rokonom részére 40-50 év közötti, exisztenciával bíró finom lelkű zsidó uriember ismerettségét. Leveleket „Baldogság” jellegre kiadókba. 3389

TALMUDTUDÓS, orthodox jobb családból vagy intelligens vallásos vidéki alkalmazottnak szigorúan vallásos orthodox fiatal, feltűnő szép leányát hozomány nélkül elvennie berendezett lakással, nyílt üzlettel rendelkező, csinos, hibátlan, nőten fővárosi önálló kereskedő. Ajánlatok lehetőleg fényképpel „Talmudbarát 286033” Schwarz hirdetőjébe Budapest, Andrássy-ut 7. 3390

ORVOSTANHALLGATÓ ajánlkozik vidéki uri család gyermekei mellé háztanítónak, nevelőnek. „Ambició” jellegre. 240

RAKTÁRNOKI vagy ehhez hasonló állást keres tisztességes, megbízható férfi. Cime: Grün Dezső Újpest, Árpád-ut 15. 140

MASSZIROZÓ! Verebely-klinikán működött, bronzéremmel, díszoklevéllel kitüntetve, jutányosan masszíroz. VII., Barcsay-utca 16. I. 16. 3388

FŐVÁROSI tanítónő Balatonra nagyobb gyermekeket elvinnie nyaralni. „H. M.” jellegre a kiadókba vatalába. 3400

ARA első gimnazista fiamához tanerőt keresek néheber és hegedű-oktatással elsejére. Ajánlatot Schönlajos intéző Felsőalapi egye címre kérek. 2230

RÓ izraelita szakácsnőzik. Jelige: „Perfekt” alatt lóba. 3393

JUNK egy megbízható tanítónőt szeptemberi belépéssel, aki felelősséggel vállalja egy első polg. leány levezgáztatását és egy nagyobb leánnyal a társadalmi foglalkozást. Héber oktatás megkivántatik. Németül és varrni tudó előnyben részesül. Választ a fizetési igény megjelölésével kérünk. Birken Jenő Töttöspusztá, posta: Hahót (Zalam.) 2229

MAGANTANÍTÓ, nőten, rokkant, kimenne tanyára vagy falura két jobb izr. családhoz elemi iskolai gyermekek oktatására a szünetidőre vagy egész évre. Gazdaságban kisebb felügyelői teendőket is teljesítené. Jelige: „Kellemes otthon” a kiadókba vatalban. 3391

HIBÁS női, férfiruhaneműekért, fehérneműekért, cipőkért házhoz jövök, Springer, Vasvári Pál-utca 9. földszint 5. 3391

MINDENNEMÜ fehérnemű kelenyevarrást, himzést, harisnya- és nyakkendőkészítést vállal. Előnyömda tanulóleány felvétetik. Dessewffy-utca 25. 3396

ZENEAKADÉMIAI zongoraművész-növendék a nyár tartamára zenet nevelőnek ajánlkozik vidékre, vagy a főváros környékére. Ajánlatokat „Muzsikus” jellegre a kiadókba kér. 154

MEDIKUS (praematurus) minden-nemű tanítást vállal. Garay-utca 16. II. 12. 3385

FINOMÉRZESÜ leányrokonom, (testi hibával) ötvenezzerrel, megértő felesége lenne 50 körüli biztos megélhetési uriembernek. Testi hibás előnyben. „Nem bánja meg” kiadókba. 3394

JULIUS-AUGUSZTUSRA tanítást, felügyeletet, kísérést vállal (lehetőleg vidéken) elbocsájtott fővárosi tanítónő. Rottenbiller-utca 15. I. em. 14. 3387

IZRAELITA földbirtokos családja keres vidékre a szünetidőre nevelőnő német, angol, francia és zongora tanítására. Fényképes ajánlatok Jónás Jolán Miskolc, Szemere-utca 15. címre küldendők. 2228

PERZSASZÖNYEGEK mindenféle kezelése és megóvása Méder és Huszár Vacuumjánál, Nagydiófa-utca 22. 2125

VOLT FŐVÁROSI zsidó tanító bármely állást vállal. Irodai teendőkből jártas. Jelige: „Julius 1.” 3392

HÁZASSÁGKÖZVETÍTÉSI ügyben bizalommal fordulhat Fischerhez, ajánlata diszkrét, komoly és megbízható. Dohány-utca 68. Telefon: József 129-51. Megbeszélés 2-6-ig. 2233

FISCHER házassági ajánlata komoly és megbízható. Dohány-utca 68. 2233/II

FISCHERHEZ házasságközvetítési ügyben bizalommal fordulhat. Megbeszélés 2-6-ig. 2233/III

FISCHER előkelő körökben diszkrétan ajánl házasságokat. Dohány-utca 68. 2233/IV.

NÉGYMILLIÓ készpénzhozománnyal, uri kényelemmel berendezett négyoszobás lakással, 29 éves uriaszony önálló exisztenciával bíró feltétlen uriemberhez férjhez menne. Megbizva Fischer. 2233/V

GAZDAG nagykereskedő nőstílné, hozomány megkivántatik. Bővebbet Fischer-nél. 2233/VI

FŐVÁROSBAN saját lakásom és nagyobb szabású jövedelmező üzletem van. 44 éves uriember vagyok, intelligens urinőt kellő hozománnyal feleségül vennék. Megbizottam Fischer. 2233/VII

FÖLDBIRTOKOS, gyáros, malomtulajdonos nőstílné. Megbizva Fischer. Dohány-u. 68. 2233/VIII

ÖTVENMILLIÓT érő vagyonnal rendelkezem, 36-45 éves intelligens, önálló vagyonnal rendelkező urhölgyet feleségül veszek. Megbizottam Fischer. 2233/IX

KÉT MILLIÓ készpénzhozománnyal fiatal, intelligens urileányomat férjhez adnám. Megbizva Fischer. 2233/X

NAGYKERESKEDŐ, vagyonos, uriember nőstílné. Megbizva Fischer. Dohány-utca 68. 2233/XI

SÖGORNÓMET egymillió készpénz, zongora és egyéb értékes dolgokkal férjhez adnám lehetőleg önálló kereskedő vagy biztos exisztenciájú 28-35 éves uriemberhez. Megbizottam Fischer. 2233/XII

600.000 KOR. jövedelmem van, jó megjelenésű uriember vagyok, szép, intelligens urileányt feleségül vennék, hozomány harmadrangu kérdés. Megbizottam Fischer. 2233/XIII

FISCHER házasságokat csak jobb körökben ajánl. Telefon: József 129-51. 2233/II

KERESEK egy tisztességes zsidó leányt, ki a háztartás vezetésében jártas. Két gyermek van. Bővebb értesítés nyerhető Neumann Samu kézimunka-üzletében, Akácfa-utca 64. 3399

ÉRETTSÉGIZETT fiatalember tanítói, nevelői állást vállal vidéken. Jelige: „Tizenkilenc”. 3397

Fájdalommentes foghúzás

narcosissal. Fogsorok szájpadlás nélkül a leg-
jobb kivitelben és jutányos árban.
Dr. Strelinger Viktor fog- és szájbeteg-
ségek szakorvosa.
Budapest, VII., Rákóczi-ut 12. sz. (Síp-utca sarok.)

Olcsó ruha

Selyem dupla széles K 780.-
Nyers selyem, sima K 780.-
mintás K 850.-
Festett selyem pettyes K 850.-
mintás K 1400.-

Georgettek, crêpe de chine és minden
más selyemruha
legolcsóbban
selyemruháiban
Lefkovits Mór
Belváros, IV., Hajó-utca 12-14.